

Pauline Kristina Grøholt

Fosterforeldres egen opplevelse av veiledning 2014

Masteroppgave i sosialfag
Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag

Pauline Kristina Grøholt

Fosterforeldres egen opplevelse av veiledning

Masteroppgave i sosialfag

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag

Sammendrag

Tema for denne oppgaven er fosterforeldres opplevelse og erfaring med veiledning de får som fosterforeldre. Hensikten med undersøkelsen har vært å få frem fosterfamilienes egen opplevelse av hjelpen og støtten de får i form av veiledning som faglig bistand.

Problemstillingen er som følger: *Hvilken form for veiledning får fosterforeldre, og hvordan opplever de den?* Oppgaven viser til hvilke føringer lovverket legger til grunn for fosterhjemsoppdraget i Norge, for hvordan arbeidet er organisert og oppbygget, fra rekruttering av fosterfamilier, til oppfølging av barnet i fosterhjemmet, samt kursing og veiledning som brukes for fosterhjemmene. Den viser til forskjellige typer av fosterhjem, forsterkningstiltak som brukes og forskjellige former for veiledning. Fokuset i denne oppgaven har vært veiledningen som fosterforeldrene mottar som forsterkningstiltak. Her er det opplevelsen av veiledningen de mottar som har blitt studert.

Det empiriske materialet i undersøkelsen består av 8 kvalitative dybdeintervjuer med fosterforeldre.

Teori om veiledning benyttes for å se på om veiledningen i form av faglig bistand samsvarer med opplevelsen av veiledningen til fosterforeldrene. Her vises til veiledningens funksjon, å hjelpe og å ivareta et annet menneske, og at den skiller seg fra en vanlig samtale og oppfølging. At veiledningen har til hensikt å stimulere til en faglig og personlig utvikling, vekst og modning. Veileders rolle, hvem som har veileder rollen og den personens støttende funksjon for den som utfører oppdraget. Kontraktetablering i veiledning beskriver rammebetingelser og den kontekstuelle sammenhengen den skal utøves i.

Studiet viser at deres opplevelse er at veiledning er helt avgjørende for å mestre oppgaven som fosterforeldre. Studiet bidrar med å synliggjøre at opplevelsen av individuell veiledning i form av faglig bistand er avgjørende for å gjøre et bra nok arbeid som fosterforeldre. Fosterforeldre har behov for anerkjennelse, bekreftelse, støtte og ivaretagelse for å mestre oppgaven med å ivareta et barn som trenger et nytt hjem.

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag

Oslo 2014

Abstract

The subject for this assignment is foster parents experience of guidance they receive as foster parents. The purpose of the study was to reveal the foster families' own experience of the help and support they receive in the form of guidance of professional assistance.

The topic question is; What kind of guidance these foster parents receive and how do they experience it? The paper refers to the constraints imposed by the legislation underlying the foster mission in Norway. It shows how the work is organized and structured concerning recruitment of foster families, following up the child in the foster home, as well as training and guidance used for foster homes. It even shows the different type of foster care, intensive measures that are used, and the different forms for guidance. The focus of this thesis has been guidance that foster parents receive as reinforcement measures. It has been the experience of guidance they receive that has been studied.

The empirical material of the study consists of eight qualitative in-depth interviews with foster parents.

Theory for guidance has been used to see if the form of professional assistance corresponds with the experience of the guide to foster parents. It refers to the guide function to help and protect another person and that it differs from a normal conversation and follow-up. That guidance is intended to encourage to a professional and personal development, give growth and maturation. The study talks about the supervisor's role. Who is supposed to be the supervisor? And the supporting function of the supervisor's, for those who perform the commission as foster parents. The establishment of guidance describes the framework and the contextual context in which it shall be exercised in.

The study shows that their experience confirms that guidance is essential to master the task as foster parents. The study helps to demonstrate that experiencing that individual guidance in the form of professional assistance is crucial to make a good work as foster parents. Foster parents are in need of recognition, affirmation, support and safeguarding of the master task of looking after a child who needs a new home.

Oslo and Akershus University College, Faculty for social sciences.

Oslo 2014

Forord

Gjennom hele prosessen med å skrive denne oppgaven er det noen personer som har gitt meg ekstra motivasjon, råd og støtte. De fortjener alle en stor takk.

Først og fremst vil jeg rette en spesiell takk til dere fosterforeldre som stilte dere villige til å bli intervjuet i forbindelse med denne oppgaven. Det er deres ord og opplevelse som ligger til grunn for det som er skrevet.

Siden ønsker jeg å rette en stor takk til min veileder Sigrun Saur Stiklestad for din energi og inspirasjon til å hjelpe meg gjennom denne akademiske skriveprosessen. En ekstra takk til min venn Helena Rogne som hjalp meg med korrekturlesningen i siste stund.

Takk mamma og pappa, Laila og Alfie Cummings for at dere tidlig lærte meg verdien i å hjelpe andre mennesker, som har litt ekstra behov for omsorg.

Takk mine 5 underbare barn, Filip, Sandra, Sara, Victoria og David. Dere har hver dag i løpet av dette studiet, og arbeidet med oppgaven, minnet meg på at livet består av så mye mer enn skole og oppgaveskriving. Et spesielt takk til Sandra for all hjelp med norsken.

Til sist, elskede Thorstein Grøholt, takk for at du hver dag i denne perioden har stått ut med en studerende kone. Og mest av alt, takk for at du støttet og oppmuntret meg gjennom hele denne prosessen.

Rygge, 14. Mai 2014

Pauline Kristina Grøholt

INNHold

SAMMENDRAG.....	II
ABSTRACT.....	III
FORORD.....	IV
1. INNLEDNING.....	1
1.1 Bakgrunn – Tilbakeblikk.....	4
<i>Mitt eget forhold til valg av tema.....</i>	5
1.2 Problemstilling.....	6
<i>Oppgavens formål.....</i>	7
<i>Studiets relevans for familierapifeltet.....</i>	7
<i>Oppgavens struktur.....</i>	7
1.3 Fosterhjemsarbeidets organisering.....	8
<i>Ulike typer av fosterhjem.....</i>	9
<i>Rekruttering og kursing av fosterhjem.....</i>	10
<i>Oppfølging av barn i fosterhjem.....</i>	11
<i>Forsterkningstiltak.....</i>	12
<i>Oppfølging og veiledning.....</i>	13
2. METODE OG DATAINNSAMLING.....	14
2.1 Kvalitativ metode.....	14
<i>Dybdeintervjuer som metode.....</i>	15
<i>Intervjuguide.....</i>	16
2.2 Utvalgsriterier, rekruttering og gjennomføring av intervjuene.....	16
<i>Hvem jeg skulle velge.....</i>	16
<i>Å komme i kontakt.....</i>	17
<i>Utvalget.....</i>	17
<i>Gjennomføring av intervjuer.....</i>	18
<i>Forskningsetiske hensyn i rekrutteringsprosessen.....</i>	19
2.3 Transkribering av intervjuene.....	20
2.4 Analyse av materialet.....	20
<i>Forskningsetisk refleksjon rundt transkripsjonene og analysen.....</i>	22
3. TEORI.....	23
3.1 Veiledningsteori.....	23

<i>Kontraktetablering i veiledning</i>	26
4. ANALYSE.....	27
4.1 Grunnen til å bli fosterforeldre.....	27
<i>Frikjøpt fra ordinært arbeid i forbindelse med fosterhjems plassering</i>	29
<i>Oppfølging av barneverntjenesten</i>	31
4.2 Kursing av fosterforeldre og dets betydning.....	34
<i>Pride-kurs</i>	34
4.3 Ulike former for veiledning og tilgangen til veiledning.....	35
<i>Trygg base</i>	35
<i>Individuell veiledning</i>	37
<i>Kontraktskrivning og rammer rundt veiledningen</i>	40
<i>Kompetanse hos veileder</i>	41
4.4 Behovet av veiledning.....	43
<i>Fosterforeldres opplevelse av veiledningen de mottar</i>	44
5. OPPSUMMERING OG AVSLUTNING.....	46
6. LITTERATURLISTE.....	49
VEDLEGG 1. Brev til aktuelle informanter.....	53
VEDLEGG 2. Samtykkeerklæring.....	54
VEDLEGG 3. Intervjuguide.....	55

1. Innledning

Alle barn som vokser opp har behov for omsorg, stabilitet og trygghet men ikke alle foreldre evner å ivareta barnas behov på en tilstrekkelig god måte. For å sikre alle barns behov har lov av 17. juli 1992 nr.100 om barneverntjenester (barnevernloven – bvl.) som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstkår. Barnevernloven bygger på tre overordnede prinsipp som er barnets beste, det biologiske prinsipp og mildeste inngrep først. Barnets beste skal alltid være utgangspunktet for de tiltak barneverntjenesten skal sette inn for et barn. Hva som er barnets beste er imidlertid ikke gitt, men baserer seg på faglig skjønn og må bedømmes ut i fra hver spesifikk situasjon. Det biologiske prinsipp blir sett på som en grunnverdi i samfunnet vårt og respekten for familien står sentralt. Et rådende grunnsyn er at det har stor egenverdi for barn og unge å kunne vokse opp hos sine foreldre, selv om det er mangler ved hjemmet. Prinsippet om å bruke det mildeste inngrep først betyr at barneverntjenesten alltid først må vurdere tiltak i hjemmet før de kan vurdere plassering utenfor hjemmet. Regjeringer bygger sin politikk på at foreldrene er barnas viktigste omsorgspersoner. Men der familien selv ikke strekker til har samfunnet en plikt til å sikre barn og unge gode omsorgstilbud og oppvekstvilkår. Det arbeides hele tiden på å utvikle et mer kunnskapsbasert barnvern og iverksette nye, gode metoder i hjelpetilbudet overfor utsatte barn og unge (Prop.106. L 2012-2013, 25). Tiltak etter barnevernloven kan iverksettes overfor barn under 18 år, men iverksatte tiltak kan opprettholdes til fylte 23 år hvis barnet samtykker.

Norsk barnevernslovgivning og praksis bygger på at hjelp og støtte til barn og unge i utgangspunktet skal baseres på samarbeid og frivillighet, dette med grunn i at samarbeid er best når det gjelder å hjelpe barna. Offentlige inngrep i familielivet skal ikke gjøres i større grad enn nødvendig, derfor skal hjelp først og fremst gis som frivillige tiltak, såkalt hjelpetiltak. Barneverntjenesten skal i følge barnevernloven §4-4, når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har særlig behov for det, sørge for å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien. Hjelpetiltak kan innebære besøkshjem for å avlaste foreldrene, men også innebære frivillig plassering av barn utenfor hjemmet på barneverninstitusjon eller i fosterhjem, med foreldres samtykke til plassering(NOU 2012:5, 52). For de fleste barn er det sammenheng mellom biologiske og sosiale foreldre, og mellom barnets beste og det biologiske prinsipp. Det er barnevernets oppgave å hjelpe foreldre som ikke klarer omsorgen godt nok, til å øke sin omsorgskompetanse i håp om å unngå å skille

barn og foreldre. Hovedårsakene til at barnevernet overtar omsorgen for barn, er at foreldrene ikke gir god nok omsorg eller god nok beskyttelse slik at barnets liv og helse står i fare. Vedtak om omsorgsovertagelse skjer etter barnevernloven §4-12 (NOU 2012:5, 67).

I de tilfellene der barnevernet må plassere et barn utenfor hjemmet, kan fosterhjem bli et alternativ for plassering i en kortere eller lengre periode. Fosterhjem er, i følge lovens § 4-22 første ledd, private hjem som tar imot barn til oppfostring i en kortere eller lengre periode på grunnlag av barneverntjenestens beslutning. Plassering i fosterhjem kan skje som et hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4 med foreldrenes samtykke eller i samband med omsorgsovertagelse etter barnevernloven § 4-12 eller § 4-8 annet og tredje ledd. Utviklingen på dette området peker mot at Barne- og likestillings og inkluderingsdepartementet ønsker å rekruttere flere fosterhjem og med det minske antallet institusjonsplasser. Ønsket per i dag er at så mange som mulig av barn og unge som må flytte, skal få komme inn i en ny familie og slippe flytte på institusjon (Bunkholt 2010, 28).

I rapporten som kom 1. september 2011 fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet tiltak for å styrke arbeidet med kommunale fosterhjem, viser til at det siden 2000-tallet har vært en bevisst satsing på fosterhjem framfor institusjoner. Her legger man til grunn det biologiske prinsipp og retten til respekt for familieliv, med argument om at barn skal få vokse opp i så stabile og trygge familieforhold som mulig. Her pekes det også på at nasjonale barnevernmyndigheter har gitt styringssignaler om at barnvernet først skal lete etter mulige fosterhjem i barn og unges egne familier og nettverk. I utgangspunktet er alle fosterhjem kommunale, men helt siden 80-tallet har fylkeskommunene, og nå Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat), hatt oppdragsansvaret for noen av fosterhjemmene. Det er spesielt de hjemmene som kalles ungdomsfamiliehjem, som først og fremst har vært alternativ for institusjonsplassering av ungdom med spesielle behov. Disse hjemmene er per i dag statlige hjem. Det har også de senere år kommet opp private fosterhjemsalternativ der kommunene eller staten kjøper tjenester fra en privat aktør. Rapporten viser at det vært en reduksjon i bruk av barnevernsinstitusjoner generelt. Her henviser man til at det er fosterhjemsplassering som benyttes oftest, og at familiefosterhjem benyttes sjeldnere enn fosterhjem utenom familien (BLD 2011, 12-13).

Omtrent 3 av 4 barn som er plassert utenfor hjemmet bor i fosterhjem. I løpet av 2011 bodde 13 150 barn i fosterhjem kortere eller lengre perioder. Ved inngangen til 2012 bodde 9700 barn og unge i fosterhjem. Av disse bodde 5 prosent i beredskapshjem, et privat hjem som tar

imot barn/unge for akutt plassering og korttids plassering på kort varsel. 21 prosent bodde hos slekt eller hos familier barnet kjente fra før. I 45 prosent av familiene der disse 9700 barn var plassert, fikk de ekstra oppfølging på grunn av barnas behov (Statistisk sentralbyrå 2013).

I Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem, (BLD, 2006; Bufdir, 2009), står det at hvert barn som blir plassert i fosterhjem skal ha en tiltaksplan ved hjelpetiltak eller omsorgsplan ved omsorgsovertakelse. I den planen skal det stå hvilken form for veiledning fosterfamilien skal ha som oppfølging på dette spesifikke barnet. Barneverntjenesten må påse at oppfølgingen er i samsvar med planen og sikre at fosterforeldrene får tilstrekkelig veiledning. Her står det at veiledning kan gis av saksbehandler eller annen fagperson med relevant kompetanse. Avtale om ekstern veiledning bør tas inn i fosterhjemsavtalen som skrives mellom barneverntjenesten og fosterfamilien før plassering av barnet i familien.

I spesielle tilfeller kan det gis individuell veiledning fra Barne-, ungdoms- og familieetaten der fosterhjemmet har spesielt store utfordringer, eller det er fare for utilsiktet brudd i plasseringen (Retningslinjer for fosterhjem punkt 3.4).

I løpet av våren 2014 har temaet veiledning og god oppfølging av fosterforeldre vært et tema som har blitt aktualisert i media. Her sier leder for Norsk Fosterhjemsforening Tove Wahlstrøm (...) *det må skje et krafttak innen fosterhjemsomsorgen, ellers mister vi fosterforeldre.* ". Barne- og familieminister Solveig Horne sier i samme reportasje i NRK at det er en utfordring å skaffe nok fosterforeldre.

"– Jeg håper flere kan ta på seg å bli fosterforeldre. Men skal vi klare det, må vi vise at vi gir fosterfamiliene en tett og god oppfølging, og lytter til hvilke behov de har. De har tatt på seg en stor oppgave med å være foreldre for staten. Skal vi lykkes med å få flere fosterforeldre på plass må vi vise at vi tar dem på alvor, sier Horne."

Hun mener det er uakseptabelt at fosterforeldre ikke får den hjelpen de trenger av barnevernet (NRK Brennpunkt. 24.02.2014).

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet utlyste i 2009 midler til et forskningsprogram om fosterhjem, hvor veiledning av fosterforeldre var et av åtte hovedtemaer. I *Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus* (2010) konkluderes det med at det trengs ytterligere forsknings- og utviklingsarbeid på områdene rekruttering, matching og veiledning av fosterhjem. (Fosterhjemskontakt 1/2013).

1.1 Bakgrunn - Tilbakeblikk

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) er den statlige regionale barnvernmyndigheten og er et forvaltningsorgan under Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er det sentrale nivået i Bufetat. Fosterhjemstjenesten på Bufetat er den som rekrutterer, utdanner og godkjenner fosterfamilier i første ledd. Når det gjelder fosterhjemsplassing av barn er barneverntjenesten per i dag den plasserende instansen, og de som inngår kontrakt med fosterfamilien. Barne- likestillings og inkluderingsdepartementet (2010) har opprettet en Fosterhjemsavtale. Denne avtalen er utarbeidet i samarbeid med Kommunenes Interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) og Norsk Fosterhjemsforening. Denne avtalen regulerer forholdet mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten ved fosterhjemsplassing etter vedtak om omsorgsovertagelse etter lov om barneverntjenester. Ved å inngå denne avtalen påtar fosterforeldrene seg et fosterhjemsoppdrag for barneverntjenesten. På vegne av barneverntjenesten skal fosterforeldrene gi fosterbarnet et trygt og godt hjem, og ivareta fosterbarnets behov for daglig omsorg. Barneverntjenesten og fosterforeldrene skal gjennomgå avtalen minst en gang i året (Fosterhjemsavtalen 2010). I fosterhjemsavtalen står det at det er barneverntjenestens oppgave å følge opp barnet i hjemmet og kontakten med forskjellige instanser som kan være involvert i barnet liv, som for eksempel skole, barne- og ungdoms poliklinikk og lege, samt sørge for at barnets biologiske foreldre får det samværet med barnet de har krav på. I de fleste plasseringer av fosterbarn er det barneverntjenesten, ved saksbehandler, sin oppgave å veilede fosterforeldrene i oppgaven som fosterforeldre, og sørge for at de mestrer rollen i den daglige omsorgen for barnet.

Når barn skal flytte, enten etter omsorgsovertakelse eller ved frivillig plassering, er barneverntjenesten pålagt å søke etter fosterhjem i slekt eller familiens nære nettverk. Bruken av slektsfosterhjem i Norge har blitt møtt av en viss motstand i praksisfeltet. Grunnen til dette har vært tidligere studier av den såkalte sosiale arven, som pekte på at omsorgssvikt ofte ble overført fra generasjon til generasjon. Nyere studier har endret dette bildet og man velger å se fordelene med at barn får ha en fortsatt nær tilknytning til biologisk familie, og per i dag skal det prioriteres å plassere barn i nær familie (NOU 2012:5, 92). I forskriften fra Barne- og familiedepartementet fra 2003(nå Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet), står det at barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem. Tidligere har det vært en viss motstand mot å flytte barn i

slektsfosterhjem, mens man nå skal se om det er mulig å plassere barn innenfor slekten. (Bunkholdt og Sandbæk 2008, 275.)

Mitt eget forhold til valg av tema

Jeg har under mitt yrkesaktive liv som sosialpedagog opparbeidet meg ca 10 års erfaring av arbeid med barn og ungdom i forskjellige former for institusjonsplassering. Det har både vært hjelpetiltak etter barnevernloven §4-4 og omsorgsovertagelse etter barnevernloven §4-12, som døgnplassering. Min mann og jeg har ved tre anledninger valgt å ta oppdrag som fosterforeldre til ungdom som har hatt behov av et fosterhjem. Her har jeg personlig fått oppleve en stor forskjell fra å jobbe i team rundt et barn, til å stå veldig alene i en jobb som krever deg 24 timer i døgnet. Vi har til tider ønsket oss mer veiledning og støtte, men vi har også opplevd perioder med god oppfølging i arbeidet som fosterforeldre. I løpet av mitt arbeid de siste årene som fostermor, parallelt med arbeid på barnvernsinstitusjon, som også rekrutterer fosterforeldre og plasserer barn i fosterhjem, har jeg fått mange anledninger til å reflektere rundt temaet veiledning til fosterforeldre. Hvilken type veiledning får fosterforeldre for å mestre rollen som omsorgspersoner i det daglige? Hvordan oppleves veiledningen, og opplever de at de får støtte i rollen som fosterforeldre? Hvem er veilederen, og har den personen kompetanse til å møte behovet for veiledning?

I mitt tilfelle har jeg hatt en personlig tilknytning til det området som jeg ønsket å studere. I denne type masteroppgave er det viktig å ha en nærhet til feltet man studerer. Nærhet er en forutsetning for å kunne forstå det aktuelle feltet man undersøker. Samtidig er det viktig å ha en analytisk distanse til feltet, som blant annet innebærer at man må være åpen for å kritisk reflektere over egen utgangsposisjon. Min forforståelse for å skrive om dette temaet har vært at jeg er kritisk til om fosterforeldre egentlig får den oppfølging i form av veiledning som trengs for oppgaven. Her har jeg kunnet dra paralleller og se store forskjeller på arbeidet på institusjonen der du hele tiden har kollegaer, veiledning og støtte, og der du som arbeidstager, og ikke oppdragstager som jeg vært som fostermor, alltid kan gå hjem når arbeidstiden din er over. På grunn av min nærhet til feltet har jeg vært nødt til å reflektere over om jeg klarer å ha en tilstrekkelig analytisk distanse til det som skal studeres. Jeg vurderte mitt eget utgangspunkt som en tilgang til å se nærmere på fosterforeldres opplevelse av veiledning i arbeidet. Samtidig kan jeg se klart at jeg allerede i utgangspunktet har en klar tanke om at jeg ser mangler når det gjelder veiledning for fosterhjem. Med min bakgrunn og med et ønske om utvikling på området, håper jeg at jeg har lyktes med å beholde en analytisk distanse til feltet.

I mitt arbeid som fostermor har jeg selv vært en del av en veiledningsgruppe, Trygg base gruppe, i løpet av et års tid, for fosterforeldre med nyplasserte barn. Vi har mottatt individuell veiledning i form av faglig bistand av fagperson fra Bufetat og mottatt den kontinuerlige oppfølgingen fra barneverntjenesten 4 ganger i året i løpet av alle tre plasseringer som vi har hatt. I møte med informantene har jeg en del forkunnskap om temaet, og kjennskap til hvilken praksis som utøves på feltet som jeg kan dra nytte av i mine intervjuer. Samtidig er jeg nødt til å ha et bevisst forhold til min dobbeltrolle og min forforståelse. Jeg må i denne sammenhengen ha et mest mulig åpent og analytisk blikk for, og danne meg en oppfatning av informantenes opplevelse av veiledningen de mottar. Forforståelsen omfatter meninger og oppfatninger vi på forhånd har i forhold til det fenomenet som studeres. I møte med intervjuinformantene og det innsamlede materialet vil man alltid stille med en slik forforståelse. Det sentrale vil være å trekke inn forforståelse på en slik måte at den åpner for størst mulig forståelse av informantenes opplevelse og uttalelser (Dalen 2011,16).

I forbindelse med mitt masterstudieprosjekt tok jeg studiet videreutdanning i Barnevernfaglig veiledning på Høgskolen i Oslo og Akershus i løpet av høsten 2013 . Studiet Barnevernfaglig veiledning er etablert som et ledd i Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementets satsing på et mer kunnskapsbasert barnevern. Dette er et prosjektstudie for å kvalifisere erfarne ansatte i barnevernet til å kunne gi profesjonell veiledning til nyutdannede og nytilsatte kollegaer. Her har barnevernet under lengre tid sett behovet av å styrke de nyutdannede og nytilsatte på forskjellige arbeidssteder. Flesteparten av de som tok studiet var saksbehandlere i barneverntjenesten, og flere arbeidet med nettopp denne oppgaven å veilede fosterforeldre. Under studiets gang diskuterte vi dette temaet, om saksbehandlers rolle som veileder. Her kom det klart frem at de større barnevernskontorene som var representert hadde god erfaring med å ha egne veiledere, og veiledere som jobber spesifikt med fosterhjem. I motsetning så hadde ikke mindre kommuner, som også var representert, de samme økonomiske ressursene, men de så behovet av det.

1.2 Problemstilling

Denne masteroppgaven tar utgangspunkt i fosterforeldres egen opplevelse av faglig bistand de mottar i form av veiledning i arbeidet som fosterforeldre. Hvilken form for veiledning får de, og hvordan opplever de den?

Fokusområdet vil være å se på forsterkningstiltaket fagligbistand i form av veiledning for fosterforeldre. Hvilken type veiledning får fosterforeldre for å mestre rollen som

omsorgspersoner? Hvem er veilederen, og har den personen kompetanse til å utføre den veiledning som behøves for å kunne møte behov? Med utgangspunkt i det ønsker jeg å finne ut hva fosterforeldres egen opplevelse er av den veiledning de får i oppdraget.

Oppgavens formål

Oppgavens formål er å tydeliggjøre hvilken form for støtte fosterforeldre får i oppgaven sin som fosterforeldre. Se hvilken form av kursing de får, og hvilken oppfølging de får i form av veiledning som følger etter at de har sagt ja til å få et barn plassert hos dem. Målet er å se på hvilken opplevelse fosterforeldre har av den veiledning de får, og hvilken betydning den har for arbeidet de skal utføre i det daglige. I en intervjuundersøkelse er den menneskelige situasjonen som utforskes av verdi. Et formål er å ha fokus på forbedring for den menneskelige situasjonen som undersøkes, og ikke bare den vitenskapelige verdien av kunnskapen (Kvale og Brinkmann 2012,80).

Studiets relevans for familieterapifeltet

Fosterhjemsarbeid utgjør en stor del av dagens barnevernsarbeid, og er relevant for hele feltet med sosialt arbeid. Fosterhjemsarbeid handler om familieliv og hvordan det leves, og derfor ser jeg det som et relevant tema for familiebehandling som felt. Fosterfamilier og fosterbarna er mennesker vi kan møte i forskjellige settinger innenfor familiearbeid. Vi kan se plassering i et fosterhjem som en form for familiebehandling for et barn og dets foreldre. Fosterhjemsarbeid handler i de fleste tilfeller om å hjelpe barnet til å opprettholde et godt forhold til de biologiske foreldrene. Samtidig er fosterfamilien en egen familie som stiller sitt liv og ressurser til disposisjon for barneverntjenesten å benytte seg av. For å støtte opp under det arbeid fosterforeldre gjør innenfor familiebehandling trengs veiledning i form av faglig bistand. I Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus (2010) konkluderes det med at det trengs ytterligere forsknings- og utviklingsarbeid på området veiledning av fosterhjem (Fosterhjems kontakt 1/2013). Jeg har sett det som relevant å få tak i opplevelsen av veiledning hos dem som per i dag mottar det. Deres meninger og opplevelse er ressurser for å utvikle arbeidet videre på området veiledning for fosterfamilier.

Oppgavens struktur

Innledningsvis redegjøres for lovverket som ligger til grunn for fosterhjemsarbeidet i dag og bakgrunnen for plassering av barn utenfor hjemmet. Nedenfor beskrives i tillegg

fosterhjemsarbeidets organisering og arbeid i forhold til rekruttering og oppfølging av fosterhjem.

I kapittel 2 beskrives oppgavens metode. Prosessen for valget av metode til analyse, samt forskningsetiske refleksjoner i arbeidet med oppgaven. I kapittel 3 presenteres teorien som ligger til grunn for analysen, og det er en veiledningsteori. Analysen presenteres i kapittel 4. Her gis et innblikk i informantenes valg om å bli fosterforeldre og hvordan de blir fulgt opp av barneverntjenesten. Videre gis en beskrivelse av deres opplevelse av veiledningen de mottar i arbeidet som fosterforeldre. Kapittel 5 er et sammendrag av deres opplevelse og videre tanker rundt veiledning og oppfølging av fosterhjemsarbeid.

1.3 Fosterhjemsarbeidets organisering

Loven om barneverntjenester av 17. Juli 1992 nr. 100 trådte i kraft fra januar 1993, og erstattet dermed barnevernloven fra 1953. I denne finnes lovhjemler for plassering av barn i fosterhjem, for samvær, og en definisjon av fosterhjem. Barne- og familiedepartementet fastsatte 18. desember 2003 forskrift om fosterhjem, fosterhjemsforskriften. I barnevernloven §4-22 tredje ledd finnes forskrift om fosterhjem. Denne forskriften angir hvordan barneverntjenesten skal følge opp lovhjemmelen og inneholder definisjonen av fosterhjem, rekruttering, formidling, nødvendig opplæring og generell veiledning av fosterhjem. Generelle krav til fosterforeldre, valg av fosterhjem til det enkelte barn og godkjenning av fosterhjem. Den inneholder også avtaler om barneverntjenestens og fosterforeldrenes forpliktelser ved fosterhjems plassering, og tilsyn med fosterhjemmet samt utføring av tilsyn og rapportering.

I 2004 overtok staten ansvaret for fylkeskommunen og opprettet Barne-, ungdoms- og familieetaten som forkortes Bufetat (fra nå av skrives det Bufetat i oppgaven). Målet med dette var å få et likeverdig barnevern uavhengig av bosted, god faglig og økonomisk styring, styrket samarbeid mellom stat og kommune, god kvalitet og faglig videreutvikling.

I 2012 mottok 53 200 barn i alderen 0-22 år tiltak fra barnevernet, av disse mottok 83 prosent hjelpetiltak av forskjellige slag og 17 prosent omsorgstiltak. Denne fordelingen i forhold til hjelpetiltak og omsorgstiltak har vært omtrent uendret i løpet av de siste årene (Statistisk sentralbyrå kostra 2013). Ved utgangen av 2012 var totalt 13 918 barn plassert i fosterhjem eller på institusjon, 6113 var plassert på hjelpetiltak, og 7805 på omsorgstiltak. Nesten 10 pr 1000 barn og unge mellom 0-22 år var plassert ved utgangen av 2012. Fosterhjem stod for 7

av 10 plasseringssteder, og er dermed den mest vanlige plasseringsmåten av barn og unge i barnevernet. I utgangen av 2012 var totalt 10 254 barn og unge plassert i fosterhjem (bufetat. statistikk 2013).

Det har vært praksis i mange år at barn og unge som må plasseres utenfor hjemmet, fortrinnsvis skal plasseres i fosterhjem framfor barnevernsinstitusjoner. Det er stor enighet om at det beste for små barn er fosterhjem, men mer uenighet når det gjelder plassering av ungdom. Her er oppfatningen at for ungdom som har opplevd mange brudd, og som er i en løsrivelsesfase, så kan barnevernsinstitusjon eller lignende bosteder være bedre (Bunkholdt og Sandbæk 2008, 227).

Ulike typer av fosterhjem

Fosterhjem er, i følge barnevernloven § 4-22 første ledd, private hjem som tar imot barn til oppfostring i en kortere eller lengre periode fordi barnet ikke kan bo hos foreldrene sine. Plassering i fosterhjem kan skje som et hjelpetiltak etter barnevernloven § 4-4 da med foreldrenes samtykke eller i forbindelse med omsorgsovertagelse etter barnevernloven § 4-12 eller §4-8 annet og tredje ledd. Med fosterhjem menes private hjem som er godkjente etter barnevernloven §4-7 (Johansson og Sundt 2007,35). I Kunnskapsstatus for fosterhjemsarbeidet (1998) definerer Toril Havik og Elisabeth Bache-Hansen fosterhjem slik:

Et fosterhjem er et hjem som, for kortere eller lengre tid, med eller uten forsterkningstiltak, med eller uten slektstilknytning til barnet, med eller uten et fylkesnemndsvedtak til grunn, med eller uten direkte tilknytning til staten, mottar ett eller flere barn til oppfostring.

Rundt 90 prosent av fosterhjemmene er kommunale, det vil si at fosterforeldrene har avtale med og mottar godtgjøring fra den kommunen som har omsorgen for barnet. Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon, KS, utarbeider hvert år et rundskriv med veiledende satser for fosterhjem og besøkshjem vedrørende arbeidsgodtgjøring og utgiftsdekning. Dette er kun veiledende satser og hver enkelt kommune er ikke pliktig til å følge disse satsene. Til ordinære kommunale fosterhjem regnes de fosterhjem som har arbeidsgodtgjøring og utgiftsdekning som ikke er høyere en KS-satsen for fosterhjem (Sundt 2012,53). Barn med behov ut over ordinær oppfølging og ivaretagelse blir plassert i det som kalles forsterkede kommunale fosterhjem. Det vil si at det settes inn forsterkningstiltak i fosterhjemmet.

Det finnes også statlige fosterhjem som har særlig kompetanse til å ta imot barn og unge i akutsituasjoner (beredskapshjem), eller barn og unge med spesielle behov (familiehjem). Disse hjemmene fungerer ofte som erstatning for institusjonsplasseringer, og det er nødvendig at minst en av foreldrene ikke har annen jobb ved siden av (Sundt 2012, 70). I dag finnes det også fosterhjem som er knyttet opp mot barneverntiltak eller barnevernsinstitusjoner drevet av private aktører. Om lag 300 barn er plassert i fosterhjem knyttet opp mot private tiltak, institusjoner eller organisasjoner (Prop. 106. L 2012-2013, 69).

I de fleste tilfeller vil den kommunale barneverntjenesten være fosterforeldrenes primære oppdragsgiver. Barneverntjenesten i hver enkelt kommune har ansvar for valg og godkjenning av fosterhjem til det enkelte barn, plassering i fosterhjem og oppfølging av fosterhjemmet som innebærer informasjon, råd, veiledning, opplæring og økonomisk ansvar. Kommunens oppgave er å ha kontroll med det enkelte barns situasjon i fosterhjemmet, med utarbeidelse av planer, inngåelse og årlig gjennomgang av fosterhjemsavtalen. De har også ansvar for oppnevning av tilsynsfører, en person som fire ganger per år skal besøke barnet i fosterfamilien og se hvordan livssituasjonen til barnet og familien er. Kommunens oppgave er også å sikre at det blir ført tilsyn, oppfølging av tilsynsførers rapport og sikre at tilsynsfører får nødvendig opplæring (Johansson og Sundt 2007, 47).

Rekruttering og kursing av fosterhjem

Etter barnevernloven §2-3 skal staten etter anmodning fra kommunen, bistå barneverntjenesten i kommunene med plassering av barn utenfor hjemmet. Fosterhjemstjenesten på Bufetat har ansvar for rekruttering, opplæring og formidling av fosterhjem. Det er viktig at det rekrutteres forskjellige typer fosterhjem som kan ivareta barn med ulike behov. Fosterhjemmene bør gjenspeile samfunnets familiestrukturer og kulturelle mangfold. Derfor må Bufetat arbeide målrettet med å rekruttere familier i miljøer som er underrepresentert i dag (Retningslinjer for fosterhjem Q-1072 B). I følge Bufetats utregning er det behov for ca 1000 nye fosterhjem per år. Bufetat har fått et nasjonalt ansvar for å rekruttere fosterhjem, men både kommuner og private aktører bidrar i rekrutteringsarbeidet selvstendig, eller med bistand fra Bufetats fosterhjemstjeneste.(Bufdir 2013)

I barnevernloven § 4-22 andre ledd står det at som fosterforeldre skal det velges personer som har særlig evne til å gi barn et trygt og godt hjem, og som kan løse oppfostringsoppgavene i samsvar med de forutsetningene som er lagt til grunn om oppholdets varighet.

Innenfor Bufetat er opplæringsprogrammet PRIDE et middel som blir mye brukt. PRIDE er et ferdig opplæringsprogram med hensikt å forberede, utvikle og støtte fosterhjem. Målsettingen til programmet, eller kurset, er å gi fosterfamiliene best mulige forutsetninger for å lykkes med oppgaven om å ta vare på et annet barn. På den måten sikres at barn som berøres av fosterhjemsomsorgen får så trygge og gode oppvekstvilkår som mulig.

Pride-kurset er delt opp i fem såkalte ferdighetskategorier med den hensikt å være den grunnleggende opplæringen som det anses at fosterforeldre må ha for å være i stand til å mestre oppgaven som fosterforeldre. I løpet av Pride-opplæringen klarlegges fosterhjemsomsorgens vilkår og forutsetninger, i kombinasjon med en vurdering av deltakernes egne ressurser og behov. Opplæringen er utformet slik at den skal fremme kontakt mellom de som ønsker å bli fosterhjem og barneverntjenesten, og på den måten legge grunnlaget for et fremtidig samarbeid (Johansson og Sundt 2007,133-134).

Etter gjennomgått Pride-kurs, eller lignende akseptert rekrutteringsarbeid skal fosterhjem forhåndsklareres av den statlige barneverntjenesten. Det skal i hvert enkelt tilfelle skje en godkjenning av fosterhjem knyttet til det konkrete barnet. Denne godkjenningen blir gitt av kommunen som har overtatt omsorgen for barnet, dette skjer etter en såkalt ”matchingsprosess”. Her går oppgaven ut på å vurdere om fosterfamilien og barnet vil passe sammen (Johansson og Sundt 2007, 57).

Oppfølging av barn i fosterhjem

I følge Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet skal det enkelte barn i fosterhjem få en god og tilpasset oppfølging. Dette er avgjørende for å gi barnet trygghet og å ivareta barnets behov. Staten skal gi en grunnopplæring og fosterhjemmene skal følges opp med tilbud om generell veiledning og opplæring fra statens side, særlig det første året etter plassering. Flere fosterhjemstjenester/ressurssentre for fosterhjem (Bufetat), samt fosterhjemstjenesten i Oslo tilbyr gruppeveiledning i såkalte Trygg base grupper første året etter at man fått en ny plassering. I Trygg base gruppen skal fosterforeldre få et sosialt treffpunkt, et sted for utvikling av kunnskap om tilknytning, samt lære å forstå sitt fosterbarns spesielle behov, lære nye måter å forstå barnet på og få mulighet til å lære av hverandres erfaringer (Sundt 2012,281). En gruppe fosterforeldre møtes jevnlig til samtaler sammen med en eller to fosterhjems konsulenter. Her har man sett en fordel med denne typen grupper der fosterforeldre selv får anledning til å

utveksle erfaringer, og få et fellesskap med andre fosterforeldre (Johansson og Sundt 2007,96).

Fosterbarn har ofte opplevd mangel på stabilitet og kontinuitet mens de bodde hos sine opprinnelige omsorgspersoner. Derfor burde målet være å hindre utilsiktede brudd i fosterhjemmene, og unngå at et barn eller ungdom må flytte en eller flere ganger. Bufdir arbeider hele tiden for å få mer kunnskap om konsekvensene av ikke planlagte flyttinger, og hva som kan gjøres for å redusere dem. En viktig ting som har kommet frem er at fosterforeldre må få god opplæring, støtte og veiledning, både før og under fosterhjemsplassing (Johansson og Sundt 2007,349). Per i dag er det ingen selvfølge at alle som står i denne oppgaven som fosterforeldre får veiledning eller faglig støtte i jobben sin etter første året, da det behovsprøves om hjelpen trengs.

Forsterkningstiltak

Nylig forskning som er gjort på området viser enighet om at fosterforeldre trenger å styrkes i sin rolle. Det ser ut som om alle parter er enig i at fosterforeldre må få god opplæring, støtte og veiledning, både før og under plasseringen. For å sikre god faglig oppfølging av barn plassert i fosterhjem, er det vesentlig å gi fosterforeldre kunnskapsbasert veiledning. Dette vil gjøre fosterforeldrene tryggere i sin rolle som omsorgspersoner, styrke motivasjonen deres og redusere risikoen for at fosterbarn opplever nye brudd og en fortsatt ustabil omsorgssituasjon (Havik 2007) (Backe-Hanssen 2010).

Forsterkningstiltak for fosterhjem baserer seg til en viss del på utøvelse av skjønn som deretter leder til varierende praksis for fosterforeldre. Etablering av slike tiltak må i hovedsak basere seg på individuelle vurderinger av problemer og behov i hver enkelt sak. Dette forutsetter en åpen, regelmessig og god kommunikasjon mellom barneverntjenesten og fosterforeldrene. Det forutsetter også at barneverntjenesten har kompetanse og innsikt i fosterhjemsarbeid og at fosterforeldre er trygge nok, og villige til å informere om utviklingen og situasjonen i hjemmet på godt og vondt. Fra barneverntjenestens side må det vises positiv vilje til å tilføre ekstra ressurser i fosterhjemsplassing der det viser seg å være behov for det. Regelmessig og tett oppfølging er å ta omsorgsansvaret på alvor og dette vil også være en menneskelig og økonomisk god investering (Johansson og Sundt 2007,129). Hos Bufetat tilregnes individuell ekstern veiledning til fosterforeldre som faglig bistand, som gis ved

særskilte behov av forsterkning, dette kan være ved spesielt store utfordringer eller at det er fare for utilsiktet brudd i plasseringen. (Retningslinjer for fosterhjem punkt 3.4)

Oppfølging og veiledning

Fosterhjemshåndboka (2012) refererer til en del forskning som blitt gjort, i både Danmark og Norge, når det gjelder oppfølging av fosterhjems plasseringer. Bunkholdt og Sandbæk, 2008; Egelund og Hestbæk, 2003; Havik, 2007 nevner en del viktige punkter som er betydningsfulle for fosterforeldrene. Første viktige punktet er tilgjengelighet til saksbehandler i barneverntjenesten, det å oppnå kontakt når de har behov for råd og hjelp. En annen viktig ting er å føle seg som en del av et team rundt fosterbarnet, og bli tatt med på drøftelser før avgjørelser fattes rundt barnet. Fosterforeldre uttrykker her at det er viktig for dem å få respekt for sin rolle og sine synspunkter, og ikke føle seg overlatt til seg selv. Et annet viktig funn er behovet av saksbehandlers engasjement overfor fosterbarnet, og saksbehandlers kompetanse. Det uttrykkes klart at de har et ønske om at det ikke er så hyppig skifte av saksbehandler. I dette forskningsstudiet uttrykker fosterforeldrene at den kontinuerlige kontakten med saksbehandler og den støtten de får der har stor betydning for hvordan fosterforeldrene er i stand til å ivareta omsorgen for barnet (Sundt 2012, 246).

2. Metode og datainnsamling

Samfunnsvitenskapens utgangspunkt er den virkeligheten folk opplever. Når vi skal studere dette feltet er det mennesker og virkeligheten folk opplever – hverdagsvirkeligheten som vi studerer (Johannesen, Tuft og Christoffersen 2010,35). Når man skal studere et område eller felt nærmere skilles det mellom kvantitative og kvalitative metoder. Enkelt sagt har kvantitative metoder til hensikt å gi årsaksforklaringer, mens kvalitative metoder søker forståelse av fenomenet som studeres (Ringdal 2013, 104).

I valget av metode for å gjennomføre oppgaven tar man utgangspunkt i hva som er hensikten med studiet, og hva det søkes kunnskap om (Kvale og Brinkmann 2012, 306). Innenfor et fenomenologisk vitenskapssyn vektlegges enkeltpersoners subjektive opplevelse med den hensikt å komme til dybden av den enkeltes erfaringer på det område som studeres. Det grunnleggende er at realitetene er slik den enkelte oppfatter at det er. Et sentralt perspektiv i fenomenologien er å forstå og beskrive aktuelle fenomen ut i fra den enkelte personens erfaringer og perspektiv. Her ligger det en forutsetning om å være åpen og lydhør overfor hva informantene egentlig mener, og deres opplevelse eller syn på det aktuelle tema. Når det gjelder kvalitative forskningsintervjuer, er det ut i fra en fenomenologisk tilnærming av spesiell interesse å forstå sosiale fenomen ut fra informantens egne beskrivelser, og på den måten beskrive verden som personen selv opplever den. Den tankegang som ligger til grunn for dette perspektivet er at den viktige virkeligheten er den mennesker selv oppfatter (Kvale og Brinkmann 2012,45).

2.1 Kvalitativ metode

Mitt ønske med oppgaven er å undersøke fosterforeldres egen opplevelse og erfaring med veiledningen de får som fosterforeldre, og ut ifra et fenomenologisk perspektiv vektlegge vedkommendes subjektive opplevelse innenfor dette tema. Jeg ønsker også med denne oppgaven å komme litt nærmere inn på et mindre antall fosterforeldre for å gå i dybden med deres opplevelse. Tidlig i prosessen bestemte jeg meg for at dybdeintervjuer skulle bli min fremgangsmåte for å få tak i den informasjonen jeg trengte. Jeg vurderte helt i starten å bruke Trygg base gruppene, og gjøre gruppeintervjuer, men hvis jeg hadde valgt det hadde jeg bare fått informasjon om opplevelsen av gruppeveiledningen. Her har min interesse hele tiden vært å få tak i helheten når det gjelder opplevelsen av veiledningen hos hver informant. Jeg valgte å ta utgangspunkt i individuell veiledning som utvalgs-kriterium for å rekruttere informanter. Alle informanter jeg ønsket å få kontakt med måtte være mottagere av en eller annen form for

individuell veiledning, så kunne det bli en utfyllende bonus hvis de gikk eller hadde gått i gruppeveiledning, og det ønsket jeg finne ut av i løpet av intervjuet.

Formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv. Gjennom å bruke semi-strukturert forskningsintervju fokuserer man på den intervjuedes opplevelse av emnet. Denne typen av intervjumetode er inspirert av en fenomenologisk filosofi. Når det er snakk om kvalitativ forskning ut fra et fenomenologisk perspektiv, så handler det om et begrep som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørenes egne perspektiver. Her har man som hensikt å beskrive verden slik den oppleves av informantene, ut fra den forståelse at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter selv (Kvale og Brinkmann 2012, 43-45).

I en intervjusamtale har man fra et undersøkende perspektiv mulighet til å stille spørsmål og lytte til hva folk selv forteller om sin livsverden. Målet er å hente inn beskrivelser fra den intervjuedes livsverden, for å kunne fortolke betydningen (Kvale og Brinkmann 2012, 23). Et overordnet mål som går igjen for kvalitativ forskning er å utvikle forståelsen av fenomener som er knyttet til personer og situasjoner i deres sosiale virkelighet. Et begrep som er knyttet til filosofen Edmund Husserl, og som senere har blitt benyttet innenfor kvalitativ forskning er "Livsverden". Det er et begrep som ofte benyttes for å belyse menneskers opplevelse av deres hverdag, og hvordan vedkommende forholder seg til denne (Dalen 2011,15). Livsverden er verden slik mennesker møter den i dagliglivet, uavhengig av og forut for vitenskapelige forklaringer. Det er slik verden foreligger for mennesker i direkte og umiddelbare opplevelse (Kvale og Brinkmann 2012, 33). I denne oppgaven har det vært sentralt å med en kvalitativ tilnærming få innsikt i hvordan fosterforeldrene opplever veiledningen, og hvilken forskjell den utgjør i det daglige arbeidet.

Dybdeintervjuer som metode

Intervju betyr egentlig en "utveksling av synspunkter" mellom to personer som snakker sammen om et felles tema (Kvale og Brinkmann 2012,22). Formålet med et intervju er å fremskaffe fyldig og beskrivende informasjon om hvordan de opplever ulike sider ved sin livssituasjon. Her er det kvalitative intervjuet spesielt godt egnet for å få innsikt i informantenes egne erfaringer, tanker og følelser.

Intervju er en utveksling av synspunkter hvor forskeren er den som ber om informantens meninger, oppfatninger og opplevelse rundt temaet. I et forskningsintervju er det i første

rekke intervjupersonens opplevelse som er i fokus, det vil si at dette intervjuet ikke blir en vanlig dialog mellom to samtalepartnere. I det kvalitative intervjuet har forskeren gjerne utarbeidet både temaer og spørsmål før møtet med informanten, for å få belyst problemstillinger som er knyttet til prosjektet (Dalen 2011, 32). For å innhente mest mulig informasjon om fosterforeldres egne erfaringer ønsket jeg å snakke med dem for å forstå deres opplevelse og mening i forhold til veiledningen de får. Her har jeg valgt å benytte meg av det semi-strukturerte livsverdenintervjuet som har som mål å innhente beskrivelser av den intervjuedes livsverden for å kunne fortolke betydningen (Kvale og Brinkmann 2012, 23).

Intervjuguide

Disse semi-strukturerte eller delvis strukturerte intervjuene er intervjuer basert på en intervjuguide. Intervjuguiden er en liste over temaer og generelle spørsmål som skal gjennomgås i løpet av intervjuet (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2010,137). Ved disse intervjuene er samtalene fokusert på bestemte temaer som forskeren har valgt ut på forhånd (Dalen 2011, 26). En intervjuguide er forskerens hjelpemiddel i intervjusituasjonen, og skal være det konkrete oversatte uttrykket for det man ønsker å analysere. En intervjuguide omfatter her sentrale temaer og spørsmål som til sammen skal dekke de viktigste områdene studiet skal belyse (Dalen 2011, 26). Intervjuguide finnes som vedlegg 3 i oppgaven.

2.2 Utvalgskriterier, rekruttering og gjennomføring av intervjuene

Hvem jeg skulle velge

Ettersom fosterforeldre ikke er en ensartet og homogen gruppe når det gjelder oppdragsgiver, fantes det en rekke muligheter i forhold til utvalg av informanter. Et av de første utvalgskriterier som ble gjort var å ikke velge informanter som har oppdrag som fosterforeldre fra det offentlige og det private. Om jeg hadde valgt å ta informanter fra både den private og kommunale sektoren, hadde jeg sett behovet av å sammenligne de forskjellige gruppene og tilbudene som finnes for dem. Det innebærer at utvalget er selektert i forhold til oppdragsgiver. Dette valget ble tatt på det grunnlaget at de som har kommunen som oppdragsgiver er den absolutt største gruppen av fosterhjemsfamilier i dag. Det kommunale fosterhjemsarbeidet med Bufetat som utrednings- og opplæringsinstans var en arena som jeg hadde god kjennskap til fra før, og derfor vurderte jeg det som et lettere felt å rekruttere informanter på.

I løpet av hele denne prosessen var de etiske aspektene en viktig å legge vekt på. Jeg ønsket å få tak i en variasjon av fosterforeldre som, om mulig, kunne gi et mer helhetlig bilde av oppfølgingsarbeidet som skjer ute på feltet. Det var samtidig viktig for meg å ikke selv påvirke valget av informanter i gruppen av utvalg som hadde blitt gjort. Det ble gjort et bevisst valg fra min side å ikke benytte meg av de naturlige kontakter jeg allerede hadde innenfor kommunen som gjerne ønsket å hjelpe til med å rekruttere informanter.

Å komme i kontakt

I forbindelse med mitt eget arbeid som fostermor ble jeg i begynnelsen av høsten 2013 invitert til å delta på en kurshelg. Alle fosterhjemmene som fikk dette tilbudet hadde kommunale fosterhjems plasseringer. Denne anledningen så jeg som en mulighet til å rekruttere et utvalg av informanter som jeg ønsket meg for oppgaven. Jeg tok på forhånd kontakt med arrangøren og spurte om å få informere deltakerne om mitt masterprosjekt, og tillatelse til å spørre om noen kunne stille som informanter. Resultatet ble en liste med navn og telefonnummer til elleve familier som viste interesse for å være med som deltakere. Kriteriet jeg hadde satt opp for relevante informanter var at de måtte være mottagere en eller annen form for individuell veiledning. Allerede på forhånd hadde jeg gitt beskjed til dem jeg hadde noen form for relasjon med at de ikke kunne delta i prosjektet, så alle kontakter jeg fikk var helt nye for meg. En måned senere sendte jeg ut en e-post til dem med forslag om tidspunkter for intervjuer. Åtte familier ga straks tilbakemelding til meg, og de valgte jeg å bruke som informanter i prosjektet.

Utvalget

Informanter som vært med i denne undersøkelsen har en alder mellom 36-61 år og representerer mange forskjellige yrkesgrupper. De arbeider som lærer, næringsdrivende, vernepleier, hjelpepleier, regnskapsfører, landbruk, turisme og reiselivsbransjen, førskolelærer, selger, forsikringsbransjen, forsvaret og transportbransjen. Informantene er Marie 37 år, samboer. Har hatt to plasseringer. Herman 45, gift. Har hatt 3 plasseringer. Sofie 36 år, gift. Slektsplassering. Katrine 53 år, gift. En plassering. Ulla 45 år, enslig. En plassering. Rut 51 år, gift. Slektsplassering. Eva 40 år og Roger 40 år, gift. Søskenplassering. Kerstin 51 år og Bengt 61 år, gift. Søskenplassering. Alderen på barna som er representert i disse familier er mellom 3 og 21 år.

I syv av familiene levde de i et parforhold, og så på oppgaven som fosterforeldre som en felles oppgave. I en av familiene var det mannen som var informant, og i de øvrige fem var det kvinnen i familien. I to av de åtte familiene jeg besøkte intervjuet jeg både mannen og kvinnen i familien. Disse to familier hadde mer enn et barn plassert. En av de representerte familiene var en enslig dame med et eget biologisk barn. To av familiene hadde ikke egne biologiske barn, to av familiene hadde biologiske barn som var flyttet ut, og i de resterende fire familiene var det biologiske barn som bodde hjemme. I to av intervjufamiliene var det slektsplassering, det vil si at barnet hadde en eller annen form for slektskap med fosterfamilien. Alle informantene utenom en mottar, som forsterkningstiltak, faglig bistand i form av individuell veiledning..

Jeg har likevel valgt å ha med den informanten som ikke har individuell veiledning da hun hadde mye relevant informasjon å tilføre min undersøkelse når det gjelder gruppeveiledning.

Gjennomføring av intervjuer

Intervjuene ble gjennomført i løpet av desember 2013 og januar 2014. Da det var mest praktisk for meg og også for alle informanter, valgte jeg å dra på hjemmebesøk for å gjennomføre intervjuet. Det var også en fordel at vi fikk mulighet å sitte ned og prate uforstyrret i et, for dem, avslappet miljø. Jeg startet hvert intervju med å informere om hensikten med prosjektet og informasjonsskriv om oppgaven ble delt ut. Innledningsvis utdypet jeg også de forskningsetiske momentene som taushetsplikt, anonymisering og informantenes rett til å trekke seg underveis i prosessen. I forbindelse med det skrev alle informantene under på samtykkeerklæringen. Hvert intervju varte fra en til en og en halv time, og hver enkelt familie ble intervjuet en gang. Alle intervjusamtalene ble tatt opp elektronisk med lydopptaker. Det var til stor hjelp da jeg kunne fokusere på informanten og å stille spørsmål som i sin tur bidro til at det ble en fin og avslappet dialog mellom informantene og meg. Ved bruk av lydopptaker kan intervjueren konsentrere seg om intervjuets emne og dynamikk. Her blir ordbruk, tonefall, pauser og lignende registrert, slik at man igjen og igjen kan gå tilbake og lytte (Kvale og Brinkmann 2012, 187).

Hver fortelling har vært unik på sin måte, og alle har delt åpent med meg om det å være fosterforeldre. Jeg følte meg privilegert over å ha fått et innblikk i deres liv og livssituasjon. Her har jeg hatt min intervjuguide som mal og sørget for at vi kom innom de forskjellige områdene som jeg ønsket å få svar på. Innledningsvis har jeg valgt å spørre litt om yrke og tidligere arbeid før de ble fosterforeldre, eller jobb de arbeider med nå. Dette med den hensikt

å få en viss forforståelse av familien, men også for å få til en så avslappet situasjon som mulig. Videre har jeg gitt dem anledning til å fortelle hvordan de ble fosterforeldre, og hvilken opplæring og kursing de har fått i forhold til den rollen. Så har det store temaet ved intervjuet blitt veiledning og kursing de nå har i det arbeidet de gjør som fosterforeldre. I løpet av samtalen har flere gode forslag på utvikling og alternative måter å gjøre ting på kommet opp. De temaene har jeg valg å bringe på banen igjen i kapittel 5 om videre utvikling innen fosterhjemsfeltet.

Forskningsetiske hensyn i rekrutteringsprosessen

I starten av arbeidet med oppgaven ringte jeg til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) for å rådføre meg om mitt ansvar for å registrere prosjektet i deres databaser. De vurderte at intervjuene ikke var meldepliktige etter personopplysningsloven og at jeg derfor ikke trengte godkjenning fra dem.

Allerede ved første informasjonsmøte, der jeg fikk anledning til å rekruttere informanter, var jeg tydelig på at dette var en anonym undersøkelse, der jeg var bevisst på å verne om deres og barnas anonymitet. Når alle åtte familier var klare som informanter til mitt prosjekt, kom det et nytt etisk aspekt å ta stilling til. Var det nødvendig for meg å kontakte de forskjellige barneverntjenestene som familiene gjorde oppdrag for? Med tanke på at barneverntjenesten er den instansen som har det juridiske ansvaret for barnet vurderte jeg om det var relevant å innhente samtykkeerklæring fra dem. Etersom jeg allerede i planleggingsstadiet av oppgaven og i arbeidet med intervjuguiden har vært tydelig på at denne oppgaven skal være helt anonym i forhold til fosterbarna og familiene, vurderte jeg det ikke som nødvendig å innhente samtykke fra de respektive barneverntjenestene. Fokus har hele tiden vært på fosterforeldres opplevelse av veiledningen de mottar i arbeidet. Likevel var jeg nødt til å tenke igjennom hvordan dette påvirker deres daglige arbeid med barnet, og hvordan jeg kunne få frem viktig informasjon i løpet av intervjuet, men samtidig beholde anonymiteten for familiene og barna.

Personopplysningsloven stiller krav om samtykke (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2011, 96). Ved starten av hvert intervju var jeg nøye med å informere om samtykkeerklæringen og hver deltaker skrev under på en samtykkeerklæring (se vedlegg 2). I forbindelse med det ga jeg dem informasjon om min taushetsplikt og deres anonymitet. Resultater fra prosjekter som inneholder personopplysninger skal formidles i anonymisert form og det må ikke formidles informasjon som kan tilbakeføres til enkeltpersoner. Informantene fikk også klar informasjon

om at materialet som ble samlet inn kun skulle brukes til denne oppgaven, og at alle intervjuene kom til å bli slettet etter at oppgaven var ferdigstilt.

Det var ingen av de åtte familiene jeg intervjuet som opplevde det som noen form for etisk dilemma i forhold til barneverntjenesten eller barnet i gjennomføringen av intervjuene.

2.3 Transkribering av intervjuene

En transkripsjon er en konkret omdanning av en muntlig samtale til en skriftlig tekst (Kvale og Brinkmann 2012, 192).

I forkant av intervjugjennomføringen hadde jeg tenkt igjennom hvordan jeg ønsket å transkribere intervjuene som det ble gjort opptak av, etter at jeg har lyttet til opptakene. Her kan man velge å skrive ned hele intervjuet ordrett, eller velge ut de delene av intervjuet som er relevante (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2011,147). Jeg har valgt å gjøre en fortetning av intervjuet på opptakene, altså en forkortelse av det som blir sagt, eller med andre ord hvordan jeg oppfattet det som blitt sagt. Etersom jeg har brukt min intervjuguide som mal har jeg ikke sett det som nødvendig å skrive ned mine spørsmål, da min intensjon hele tiden har vært å la informantene tale fritt innenfor de temaer vi berørte. Jeg har derimot valgt å skrive ned spørsmålet når jeg har byttet tema innenfor intervjuguiden, og så skrive ned det informanten sier innenfor de forskjellige temaer. Jeg har valgt å skrive ned en forkortelse av det som informanten har fortalt om helheten og siden har jeg fokusert på å skrive ned det som omhandlet veiledning og oppfølging av fosterforeldrerollen mer ordrett. Jeg har lagt til rette slik at jeg har hatt mulighet til å transkribere så fort intervjuet var gjennomført. Dette har vært positivt da jeg fortsatt har hatt intervjuet friskt i minne, og på den måten kunnet skrive ned essensen av det jeg oppfattet som ble sagt av informantene. Denne metoden har vært tidsbesparende i transkriberingsstadiet i min oppgave og jeg har allerede her påbegynt en form av analyse.

2.4 Analyse av materialet

Analysen er en utvikling av intervjuenes mening hvor vi trekker frem informantens egen forståelse og samtidig presenterer nye perspektiver på fenomenet vi ser på. Analysen handler ikke bare om forskerens egen fortolkning av datamaterialet, men det er en prosess i flere trinn. Analyseprosessen starter allerede i intervjusituasjonen, i møtet med informanten (Kvale og Brinkmann 2012, 201-204). Datamaterialet er et produkt av det som ble skapt i fellesskap mellom informantene og meg. Min intervjuguide med klare inndelte temaer og mine

oppfølgende spørsmål har ledet samtalen i en bestemt retning, men informantene har selv valgt hva de ønsker, eller ikke ønsker å trekke frem. Min fortolkning av datamaterialet har skjedd både under datainnsamlingen og i mitt fortsatte arbeid med det materialet jeg hentet inn av informantene.

Kvalitative data taler ikke for seg selv, de må fortolkes. Jeg har allerede i min transkriberingsdel valgt å fortolke det som blir sagt gjennom å skrive ned det jeg oppfattet ble sagt av informanten. Å analysere betyr å dele materialet opp i biter eller elementer. Det jeg siden skal undersøke blir sammensatt av enkelte bestanddeler, men målet blir å avdekke et budskap eller en mening, og å finne et mønster i datamaterialet. Ut ifra dataene som er analysert kan det senere trekkes en konklusjon som har som mål å belyse og gi svaret på min problemstilling (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2011, 164). I min fortolkning av materialet har jeg ønsket å sette det inn i en større ramme og sammenheng. Jeg har sett på hvilke konsekvenser analysen og konklusjonen har for det jeg har undersøkt innenfor fosterhjemsarbeid.

Jeg har valgt å lese datamaterialet fortolkende og ønsket å forså den dypere meningen med folks tanker. Her har jeg prøvd å få et helhetsinntrykk av materialet og siden lett etter interessante og sentrale temaer. Ut ifra et fenomenologisk perspektiv er det vanlig å analysere meningsinnhold, og her er man opptatt av innholdet i materialet og i dette fall hva informanten forteller i intervjuet (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2011, 173).

Når jeg satt med mine ferdig transkriberte intervjuer valgte jeg å gjøre en utskrift og nøye lese igjennom all tekst. Her fant jeg de hovedtemaene jeg mente var mest relevante å ha med i oppgaven, og som på beste måte kunne hjelpe meg frem til en besvarelse av min problemstilling. I neste fase valgte jeg å trekke ut tekst fra hvert intervju som jeg synes var relevant for hovedtemaene, og valgte å samle den til en egen tekst. Mitt mål med dette var å finne meningsbærende elementer i materialet. Siden har jeg utgått ifra de sentrale temaer som jeg ønsket å se nærmere på, og kodet teksten ut ifra disse temaer. Etter å ha gjort seg kjent med datamaterialet og fått se et helhetsinntrykk, handler neste fase om å finne meningsbærende elementer i materialet. Dette gjøres gjennom å skille ut det som er relevant for problemstillingen og siden bruke det materialet for videre tilnærming (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2011, 174-177). Jeg har anvendt meg av både empirinær og teorinær tilnærming ved min analyse av intervjuene. Ved valg av en empirinær tilnæringsmåte hentes temaene fra det empiriske materialet. Siden brukes teoretisk kunnskap innenfor interessefelt

for å gi et empirisk innhold, men også for å få frem viktig informasjon som ikke har blitt sagt i sitater fra intervjuene. En teorinær tilnæringsmåte innebærer at man ut fra teorier eller begreper har satt opp de temaene man ønsker å belyse (Widerberg 2001, 127).

Forskningsetiske refleksjoner rundt transkripsjonene og analysen

Transkripsjon innebærer også etiske spørsmål om å beskytte konfidensialiteten både til intervjupersonene her, men også til andre samarbeids parter som nevnt i intervjuet (Kvale og Brinkmann 2012,195). I min situasjon har det vært viktig å beskytte konfidensialiteten til fosterforeldrene og andre samarbeidsparter som er nevnt i intervjuene. Jeg har lagret opptakene og transkripsjonene trygt og jeg har hele veien bevisst valgt å skjule intervjupersonenes og samarbeidende instansers identitet.

I arbeidet med analysen har det vært viktig å ha et åpent og ikke et forutinntatt blick på de forskjellige temaene som har vært oppe i intervjuene, og i de svar informantene har gitt. Jeg har vært å nødt til å sette det som blir sagt inn i sin sammenheng og ha et fortolkende blick. Fortolkeren går utover det som direkte blir sagt, her finner man frem til meningsstrukturer og betydningsrelasjoner som ikke fremtrer umiddelbart i ord eller tekst. Oppgaven blir å rekontekstualisere utsagnene innenfor bredere referanserammer (Kvale og Brinkmann 2012, 2014).

3. Teori

I dette kapitlet presenteres det teoretiske perspektivet rundt veiledning, som skal brukes for å belyse fosterforeldres opplevelse av veiledningen de mottar i arbeidet. Det er viktig å ha en klar forforståelse av hva veiledning er og hvilken funksjon den skal ha for den som mottar veiledningen. Her nedenfor redegjøres for teorier rundt veiledning, veileders rolle og kontrakt i veiledningen.

3.1 Veiledningsteori

Veiledning er et møte mellom to eller flere personer. Veiledning som samtale er basert på noe fundamentalt etisk, nemlig troen på at menneskers liv kan utvikles, og at vi har et ansvar for at dette skjer. Veiledning handler for en stor del om det å hjelpe og ivareta et annet menneske. En veileder er ment å skulle veilede den andre, ikke for sin egen skyld, men for den andre, å ivareta den som mottar veiledning. For at det skal bli en prosess i samtalen og relasjonen må det etableres et klima og en samtaleform der den som får veiledning våger å involvere og engasjere seg. Temaet og utgangspunktet for veiledning kan være svært forskjellig, men vi må alltid ha med det etiske aspektet. Det blir derfor avgjørende at veiledningssamtalen og relasjonen har en slik kvalitet at den som mottar veiledning våger å la seg engasjere og involvere, og med en forforståelse av at veilederen vil den som mottar veiledning vel og ønsker det beste for en. Vi kan trenge retningslinjer for veiledning for å på den måten sikre oss en god nok veiledning. Deres oppgave blir å sikre et minstemål, for å unngå at veiledningen blir dårlig. Dette vil ikke kunne gi noen garanti for at disse alltid vil bli fulgt, men det vil kunne bidra til færre tilfeller av dårlig veiledning. Det å kunne si at veiledningen er god utover at den oppfyller visse generelle retningslinjer, er meget situasjons- og personavhengig. Det har blant annet å gjøre med veilederens holdninger, væremåte, personlighet og tilnærming, for eksempel veileders måte å ta imot den som blir veiledet på. Det handler om å kommunisere med et annet menneske, og eksponere seg for det, å være prisgitt den andre ved at man med egne ytringer gir fra seg kontrollen til den andre over hvordan disse ytringer skal tolkes. Veiledning må starte der hvor den andre er. For at det man som veileder sier skal kunne nå fram slik man håper det skal, er man som veileder nødt til å begynne med å komme den som mottar veiledning i møte. Det handler om at så godt man kan sette seg inn i hans eller hennes situasjon (Eide, 2009).

Hva er det egentlig som skiller en veiledningssamtale fra andre samtaler? Veiledningssamtaler vil ha ulike innhold og ulik form sett i lys av hva veiledningen skal dreie seg om, hvem

veilederen er, og hva slags rammer samtalen foregår innenfor. Vi utgår ifra at en samtale handler om en dialog, og ikke en monolog. En type samtale kan ha karakter av en problemløsende form. I denne formen av samtale ønsker man å undersøke, stille spørsmål eller løse et spesielt problem. Veilederens oppgave vil være å lede deltakernes oppmerksomhet på hvordan de tenker, og vise alternative måter å tenke på. Målet blir da ikke bare og skulle løse et spesielt problem, og kjenne til den kunnskapen som er aktuell for kunnskapsområdet, men også for deltakerne å bli sin egen tenkning bevisst (Eide 2009, 26).

I veiledningssamtaler er målet primært hverken å vinne eller å forhandle seg frem til enighet, men målet er at den som mottar veiledning stimuleres til en faglig og personlig utvikling. Veiledning skal bidra til at man vinner ny innsikt og ny erkjennelse knyttet til de spørsmål og fagområder som veiledningen fokuserer på. I Bachke (2000, 140-142) kommer dette perspektivet tydelig fram. Veiledning er å hjelpe en person med å finne fram til/oppdage og/eller skape nye løsninger på faglige og yrkesrelaterte problemer, tenke gjennom disse og etablere et ønske hos den som får veiledning om å prøve ut løsningene i det virkelige liv. Veiledning vil være viktig i sammenhenger der det av ulike grunner er behov for endring, utvikling, vekst eller modning. Her vil både de man samtaler om og ordene man velger være viktige. Et annet viktig aspekt i denne sammenhengen er måten samtalepartnerne forholder seg til hverandre på. Disse elementene vil ha betydning for om veiledningssamtalen virkelig er med på å bidra til den vekst og utvikling som målsettingen foreskriver. Veiledningssamtalen har et lærings- og utviklingspreg der tanken er at det man har fått innsikt i skal prøves ut i praktisk handling i den kontekst den som mottar veiledningen befinner seg i (Eide 2009, 29).

Veiledningssamtalen vil være asymmetrisk fordi den ene parten, veilederen, har fått en spesiell oppgave og et spesielt ansvar. Veilederen vil som oftest ha en spesiell kvalifikasjon i form av erfaringer og dyktighet innenfor området eller faget. Han eller hun har også gjerne en formell veiledningskompetanse. Dette gjør at de som mottar veiledningen vil ha forventninger om en viss moralsk og faglig standard i utførelsen av veiledningsarbeidet. For at veiledningen skal føre til læring og vekst, må veilederen, som den profesjonelle, være i stand til å bidra til samtalen på en slik måte at veiledning og utvikling er mulig. Her må veilederens spesielle fagkunnskaper og kompetanse på det aktuelle feltet hele tiden relatere til veileders ansvar for den faglige og menneskelige utviklingen til den som mottar veiledning. Når vi prater om profesjonalitet i denne sammenhengen innebærer det at man vil kunne stille noen krav til veilederens kompetanse, personlige integritet og den måten som veiledningen utføres på (Eide

2009, 33). Vi kan si at veilederen med sine kunnskaper og ferdigheter til å veilede har en form for kompetanse som vanligvis ikke den som blir veiledet har. En god veileder har som målsetting å skape kvalitative endringer, hvilket forutsetter at veilederen er bevisst sin rolle og sitt mandat i veiledningssammenhengen, og har en forestilling om hvilke endringer veiledningen vil kunne medføre. For at den som blir veiledet skal våge å involvere seg, forutsetter det at han eller hun har fått en viss tillit til veilederen – både til vedkommendes faglige dyktighet og til de menneskelige kvalitetene. En slik tillit er forutsetningen og grunnlaget for at veiledningsprosessen skal lykkes, det trengs en tillit til at veilederen vil meg vel og vil hjelpe meg i havn med det prosjektet og den situasjonen jeg står midt oppe i.

En veileders mandat er å bruke sine fagkunnskaper til å sette i gang positive og byggende prosesser hos den som søker råd og veiledning. En god veiledning stiller krav, ikke bare til kunnskaper innenfor fagfeltet og veiledningspedagogikk, men også til veilederens holdninger og tilnærming til den som trenger veiledning. Veiledningssamtalens mål skal være å hjelpe den som søker veiledning til positiv endring og utvikling. Det er viktig å vektlegge en prosess der evnen til mestring og utvikling får best mulige vilkår. Et annet viktig aspekt er å fremme opplevelsen av meningshelhet. Dette innebærer å bidra til å utvikle en følelse av at det er viktig og hensiktsmessig å bruke energi på de problemer og utfordringer som vi står overfor. Oppgaven blir å legge til rette for motivasjon hos den som søker veiledning, og motivasjon fremmes først og fremst gjennom å stimulere til deltakelse og engasjement.

Veiledning handler om et samspill der de som deltar er villige til å se det unike i hverandre. Dette er den eneste måten de kan utnytte hverandres kompetanse på. I en ekspertrolle er det lett å gjøre den andre kun til en lytter til gode råd som gis, effekten av dette blir ofte at den andre føler seg mindreverdig og umyndig. Forutsetninger som må være til stede dersom vi skal kunne reflektere over en livssituasjon sammen er tillit mellom de involverte, å lytte til historien og fremelske et ønske om å se etter muligheter sammen med den som får veiledning. Gjennom dette kan vi skape motivasjon for eventuelt å kunne endre holdninger og adferd som kan være med på å forandre situasjonen. Her blir det tydelig at veilederens holdninger og måten han tilnærmer seg den som søker veiledning på er en viktig forutsetning for en god veiledning. Når den som får veiledning føler at rådene gir meningshelhet vil de kunne bidra til endring eller bedre mestring i hverdagssituasjoner (Andersen 1995, 89).

Kontraktetablering i veiledning

Veiledning foregår som regel innenfor gitte rammebetingelser og i en kontekstuell sammenheng, da veiledere har en form for evalueringsansvar. Veileder er som regel en del av et større ansvar og har med det et etisk og juridisk ansvar i sin oppgave med å gi veiledning til noen andre. Vi tilstreber en relasjon som gir oss mest mulig positive opplevelser og minst mulig ubehag. Veiledning er i utgangspunktet en uklar relasjon, spesielt for den som blir veiledet, og kanskje er det første gang de blir veiledet. Hvis man bruker mye tid på avklaring av ulike aspekter ved veiledningsrelasjonen i begynnelsen, kan mange mulige problemer i veiledningsprosessen forebygges. Det finnes en viktig betydning av en kontrakt for å skape struktur i veiledningen, både for å sikre en hensiktsmessig fremdrift mot klare mål, for å forebygge konflikter og for å skape en trygg ramme både for den som blir veiledet og den som veileder (Reichelt og Rønnestad 2011, 30-31).

De som mottar veiledning, fokuspersonene, enten veiledningen foregår individuelt eller i gruppe, må være bevisste på hva veiledning er. De må få informasjon om hva de kan arbeide med i veiledningen, hva hensikten med veiledningen er, hvordan veiledningen foregår, og hvilke forpliktelser veiledningen innebærer. Veiledning er en betydningsfull og profesjonell assistanse i individers og grupperes læring og utvikling. Veileder må legge til rette for at rammen rundt veiledningen oppleves så trygg som mulig, slik at de som veiledes, tør å bevege seg inn i det ukjente gjennom en aktiv prosess til utvikling både på det personlige plan, men også i sin arbeidsrolle. Når en person som gir veiledning har kompetanse til å veilede i en profesjonell kontekst kan vi se på det som kvalifisert veiledning (Tveiten 2013,23-25).

4. Analyse

I dette kapittelet presenteres analysen av fosterforeldres opplevelse av veiledningen de får i oppdraget som fosterforeldre. Datamaterialet gjengis ved hjelp av sitater fra de enkelte intervjuene. Sitatene har til hensikt å gi et bilde av informantenes egen opplevelse av de forskjellige områdene innenfor veiledning for fosterforeldre som tas opp. De sitatene som er hentet ut fra materialet er de som belyser det mest gjennomgående i intervjuene. For å vise kompleksiteten i informantenes opplevelse av veiledningen gjengis sitater fra flere av informantene. Jeg utgår hele tiden fra fosterforeldrenes opplevelse av de forskjellige temaene, for å se på om de opplever at de får den veiledning de trenger i arbeidet som fosterforeldre. Jeg har vært opptatt av å både belyse informantenes egen opplevelse, og sette deres utsagn inn i en bredere forståelsesramme ved å anvende teori. Hensikten er å se på opplevelsen til de som utfører oppdraget som fosterforeldre, og om rammeverket møter deres behov.

De forskjellige temaer som belyses i analysedelen er:

Grunner for å bli fosterforeldre. Frikjøpt fra ordinær jobb i forbindelse med fosterhjems plassering. Oppfølging av barneverntjenesten. Forskjellig former for kurs og veiledning, og disses betydning for oppdraget. Ulike typer av veiledning og tilgangen til veiledning. Rammer rundt veiledningen og kompetanse hos veileder. Behovet av veiledning og fosterforeldres opplevelse av veiledningen de mottar.

4.1 Grunnen til å bli fosterforeldre

Ansvar for å rekruttere og formidle fosterhjem er lagt til Barne-, ungdoms og familieetaten. Deres ansvar er at det til enhver tid skal være et tilstrekkelig antall fosterhjem tilgjengelig for de forskjellige typer plasseringer (Rutinehåndbok for kommunens arbeid med fosterhjem 2006, 12). *«Vårt ønske om å bli fosterforeldre var for å kunne bidra. Vi har plass og tid og mulighet til å hjelpe og siden var det tilfeldig utover det. Nå er vi inne på vår tredje plassering» (Herman 45 år).*

Grunnene til at de har blitt fosterforeldre, og at det har blitt akkurat det barnet har variert hos alle informanter. Det som har vært gjennomgående hos alle er at de viser en genuin interesse for å hjelpe et barn og bety en forskjell i et annet menneskes liv. Siden har det i de fleste tilfeller vært tilfeldigheter at akkurat dette barnet ble plassert hos dem.

2010 ble det gjort en undersøkelse blant registrerte fosterforeldre i basen til Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Foremålet med undersøkelsen var å få mer kunnskap om fosterforeldre ved å kartlegge holdninger og erfaringer for å finne svar på hvordan man kan rekruttere flere fosterforeldre. Her kommer det frem at den klart viktigste motivasjonsfaktor for å være fosterforeldre var ønsket om å hjelpe noen som trenger det (Synovate 2010).

I flere av familiene har prosessen gått veldig fort pga av ett akutt behov av et nytt hjem for barnet det gjelder. Dette ble spesielt tydelig i en av slektsplasseringene som var representert blant informantene.

Vi ble kastet inn i det p.g.a. et dødsfall i familien.(...). Det skjedde en kveld så vi tok han med oss hjem. Så ringte barnevernet dagen etter og vi var fremdeles i sjokk. Da de ringte og fikk bekreftet at han kunne være hos oss så virket det nesten som om de avsluttet saken. Barnevernet ville ha en privat familieplassering, men det var ikke vi interessert i p.g.a. av alt rundt barnet.(...). Vi måtte sette hardt mot hardt og si at vi bare var interessert i å ha ham her om vi ble fosterhjem. Vi måtte jobbe en del for å få lov til å blir fosterhjem (Stine 36 år).

Som vist til tidligere har føringene rundt slektsplassering blitt forandret. I dag står det i forskriften fra 2003 at barneverntjenesten alltid skal vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem (Bunkholdt og Sandbæk 2008, 275).

I begge familiene som jeg møtte der det var slektsplassering, så hadde prosessen med å bli godkjent som slektsfosterhjem vært en vanskelig og krevende prosess. De uttrykte det etiske dilemmaet å ha slektsbånd til barnet og samtidig sitte og forhandle rundt kontrakt og lønn for å utføre oppdraget for noen i familien. Det kom også frem i intervjuene med disse familier at dette var ekstra vanskelig og følsomt da de følte på plikten til å ta hand om et barn som var i familien. «Jeg har hele tiden tenkt at om jeg ikke får egne barn så kan jeg jo ta hånd om andres» (Kerstin 53 år). Det finnes par som av forskjellige grunner ikke kan få egne barn og også enslige som ønsker å få barn. En vanlig praksis er da å adoptere et foreldreløst barn fra et annet land. I tre av fosterhjemmene jeg kom til hadde de valgt å bli fosterforeldre i stedet for å adoptere et barn fra et annet land.

«Det er så mange barn her i landet som har behov av et nytt hjem så vi kan jo like gjerne ta imot et fosterbarn som å adoptere» (Eva 40 år). I disse familiene ble det veldig klart og tydelig hvordan mange fosterforeldre virkelig ser det som en oppgave å ta seg av noen andres barn. At det ikke bare er en jobb, men en livsoppgave å ta seg av et barn som trenger et nytt hjem.

«Grunnen til å bli fosterforeldre for oss var nok en god dose idealisme. Å være med og kanskje snu livet for et annet menneske» (Katrine 53 år). Katrine og hennes mann hadde valgt å gå kurs og bli utredet som fosterforeldre gjennom en privat organisasjon som holder samme type Pride-kurs som Bufetat. De hadde tidligere erfaring som tilsynsførere til barn plassert i fosterhjem.

Vår erfaring som tilsynsførere er at barn som kommer direkte fra beredskapshjem og blir plassert bare blir levert i en familie med tilsyn fire ganger i året, og ferdig med det, dette ville vi ikke inn i.(...). Her var det utredning og oppfølging direkte fra institusjonen som forberedte barnet for en plassering i en familie (Katrine 53 år).

Tanken deres var at de ønsket et barn som hadde vært på en institusjon før plasseringen, da argumentene deres gikk på at barn trenger å forberedes før en fosterhjemsplassering. De mener at omstillingen for et barn er stor når de skal flytte fra det tidligere hjemmet og få nye omsorgspersoner, og den prosessen trengs å jobbes med på forhånd, og spesielt hvis barnet har blitt nødt til å flytte ut akutt.

Utviklingen på dette område peker mot at departementer ønsker å rekruttere flere fosterhjem og med det minske antallet institusjonsplasseringer. Ønsket per i dag er at så mange som mulig av barn og unge som må flytte, skal få komme i en ny familie og slippe å flytte på institusjon (Bunkholt 2010, 28).

Frikjøpt fra ordinært arbeid i forbindelse med fosterhjemsplassering

Å være fosterforeldre innebærer å gjøre et oppdrag for det offentlige og alle som inngår en fosterhjemsavtale med den kommunale barneverntjenesten skal ha en godtgjøring for dette. Denne delen består av en arbeidsgodtgjøring og en utgiftsdekningsdel (Sundt 2012, 202). En del fosterbarn trenger mer omsorg og oppfølging enn andre fosterbarn og spesielt i startfasen. For å kunne ivareta disse barna og fosterfamiliene kan det være nødvendig å sette inn forsterkningstiltak. Det vanligste forsterkningstiltaket er en forhøyet arbeidsgodtgjøring, såkalt frikjøp, som kan kompensere for at en eller begge fosterforeldrene er helt eller delvis ute av ordinære arbeidsforhold i løpet av en periode. Dette praktiseres som regel ved søskenplasseringer (Sundt 2012, 203).

I alle hjem har en av foreldrene vært frikjøpt fra jobb, delvis eller helt, under kortere eller lengre perioder, etter at fosterbarna ble plassert i hjemmet. Her har det vist seg en variasjon på hvor mye og under hvor lang tid hver familie har fått mulighet til å være hjemme etter en plassering. I forbindelse med den første tiden er det per i dag mange som blir frikjøpt fra sitt

ordinære arbeid med lønn. I denne fasen benytter de ulike barneverntjenestene seg av forskjellig praksis i forhold til frikjøp. Noen har 100% fri det første året og andre en viss prosent. Dette vurderes også ut i fra hva som trengs av ekstra forsterkning rundt barnet. Spesielt i starten er det mange saker som skal falle på plass, og alle gir uttrykk for at det er mange møter og mye å sette seg inn i, derfor kan det være vanskelig å kombinere dette med jobb. «Jeg har blitt frikjøpt 60% etter at vi ble godkjent. Jeg bruker 40% og mannen min 20%. Vi merket raskt at det krevdes mer her hjemme å få et barn til, og attpåtil en ungdom» (Stine 36 år). Det blir alltid en vurdering hvor mye man som familie skal mestre og håndtere i forbindelse med en plassering i fosterhjem. Det blir en omstilling for hele familien å få inn et nytt barn i hjemmet, ikke bare for fosterforeldrene, men også for barna som allerede finnes i familien.

Mye tid går også med til veiledning og møter, ansvarsgruppemøter med skolen og avlastningsstedet. Det føltes tøft i forhold til jobben at jeg skulle holde på å ta fri hele tiden. De skal jo ikke tape på at jeg må i møte angående fosterbarnet. Nå prøver vi å få inn alle møter på de dagene jeg har fri. (Stine 36 år).

Utsagnet belyser en annen viktig ting i forbindelse med fosterhjemsplassing. Fosterforeldre uttrykker viktigheten av frikjøp fra annen jobb med begrunnelsen at det ofte krever mye møter i starten av en plassering og at dette går ut over annen arbeidsgiver hvis ikke frikjøpsordningen er benyttet. Et ordinært hjem blir nå en form for en offentlig arena, der barneverntjenesten og Bufetat skal inn å godkjenne plasseringen for dette spesifikke barnet. Mange av fosterforeldrene gir uttrykk for at folk går inn og ut av hjemmet, og at de helt plutselig har blitt en så synlig og offentlig person. Dette blir mange ganger en belastende periode både for familien og barnet som skal plasseres.

«Vi hadde en jente med store psykiske problemer, og vi var bare et ordinært fosterhjem, begge vi to jobbet 100%. Vi hadde mye å slite med og det var kjempetøft» (Marie 37 år). Som sitatet viser opplevde disse fosterforeldre at dette ble en for stor oppgave å mestre ved siden av full jobb. Som vist til tidligere regnes man som ordinært fosterhjem når man får fosterhjemsgodtgjøring etter KS satser. Det i utgangspunktet ikke tenkt at man trenger noen form av forsterkning som frikjøp fra jobb, veiledning eller avlastning. I disse situasjoner er det barneverntjenesten som plasserer barnet som gjør en bedømming om hvor mye familien trenger i forhold til barnet. I de fosterhjem der fosterbarn trenger mer omsorg og oppfølging enn andre fosterbarn er det vanligste forsterkningstiltaket en forhøyet arbeidsgodtgjøring, som kompenserer for at en eller begge fosterforeldrene er hjemme (Sundt 2012,53).

Jeg ble frikjøpt helt i et halvt års tid og siden 50%. Når et halvt år var over var hverken jeg eller jenta klar for at jeg skulle begynne å jobbe. Da ble jeg frikjøpt fullt i åtte måneder. Det har hele tiden foregått en dialog med barneverntjenesten. Nå har jeg fått tilbud om mer frikjøping, men jeg ønsker å gå tilbake til jobb. Når jeg satt der i starten og skulle planlegge tiden tenkte jeg at dette kommer til å gå så fint så. Nå etterpå har jeg en kritikk til barnevernet. Jeg syns de skal være ærligere fra starten av og si at ting tar mye lenger tid enn man tror. Realistisk sett orker man ikke gå ut i 100% stilling med en gang. Man trenger litt tid til å ta seg inn igjen, det er et skikkelig energisug å få fosterbarn.(Ulla 45 år).

En annen fostermor setter ord på det å behøve å ta så mange egne beslutninger. Når man går inn i den nye oppgaven som fosterforeldre kan det mange ganger være vanskelig å forutsi hvordan ting vil bli. Dette er igjen individuelt for hvordan man er som person, men også frem for alt hvordan barnet er, og hvilken fortid som preger barnet. Her blir dialogen og samarbeidet med barneverntjenesten en avgjørende og viktig ting for opplevelsen av støtte.

«Jeg har jobbet hele tiden, utenom de to og et halvt første årene, når barna kom. Vi fikk 3 barn på en gang» (Kerstin 51 år, søskenplassering). I forbindelse med søskenplassering brukes som regel praksisen med frikjøp fra ordinært arbeid som et forsterkningstiltak.

«Kommunen tilbød oss ikke noe. Jo, jeg fikk muligheten til å gå ned til 80% isteden for 100% stilling som lærer første året, pluss at vi fikk ordinær godtgjøring som fosterforeldre» (Katrine 53 år). Når det ble aktuelt med en plassering for denne familien, som hadde blitt utredet av en privat organisasjon, kom den likevel gjennom kommunen av en tilfeldighet. Familien som hadde gått Pride-kurs hos den private aktøren hadde allerede der fått forespeilet at en av dem skulle bli frikjøpt fra jobb. Flere av de private aktørene har som krav at en av foreldrene skal være hjemme på heltid. En av grunnene til det kan være at mange av barna der kommunen har valgt å bruke en privat aktør, har en del belastning og man har allerede på forhånd konkludert med at fosterhjemmet kommer til å trenge forsterkningstiltak, og disse barna kommer som regel fra en institusjonsplassering.

Oppfølging av barneverntjenesten

Når plasseringen skjer etter barnevernloven § 4-4 femte ledd, er det foreldrene som har foreldre ansvaret, mens fosterforeldrene utøver den daglige omsorgen på vegne av foreldrene. I plasseringer etter bvl. §4-12 er det barneverntjenesten som har tatt over ansvaret, og fosterforeldrene utøver den daglige omsorgen på vegne av barneverntjenesten. Her gjelder barneverntjenestens ansvar for oppfølging, støtte og kontroll for begge plasseringstypene. Med kontroll menes å sørge for at barnet har gode trivsels- og utviklingsbetingelser i

fosterhjemmet (Havik, 2007). «*Et godt samarbeid er en forutsetning for å kunne gjøre en god jobb. Når hjelpeapparatet er tett på klarer vi å gjøre en så mye bedre jobb*» (Herman, 45 år).

I følge Fosterhjemshåndboka (2012, 246) er barneverntjenestens innsats i oppfølgingen og samarbeidet mellom saksbehandler og fosterforeldre av stor betydning for hvordan det går med barnet i fosterhjemmet. Hos informantene vises det stor variasjon i fortellingene vedrørende samarbeidet med barneverntjenesten. Her utøves det forskjellig praksis hos barneverntjenesten i de forskjellige kommunene som er representert. Grunnene til det kan være mange og avhenger både av situasjonen og problematikken rundt barna, men også arbeidssituasjonen og skjønn som den barneverntjeneste som har plassert barnet utviser. Det viser seg at flere større kommuner har valgt å ha spesielle saksbehandlere som jobber spesifikt med fosterhjem, mens på mindre steder er saksbehandlere nødt til å ta alle typer oppgaver som finnes på et barnevernkontor. Noen av de som har hatt flere plasseringer beskriver tydelig hvor store forskjeller det kan være, og hvordan de forskjellene har stor betydning i arbeidet som fosterforeldre.

«*Saksbehandler hadde veldig tett oppfølging i begynnelsen. Hun var ofte her og vi hadde kjempebra kjemi*» (Roger 40 år). Andre uttrykker at starten og samarbeidet i begynnelsen har en stor betydning. Når man i starten kan bygge en god relasjon med barneverntjenesten så går det så mye lettere å jobbe etterpå.

Fikk lite informasjon om barnet i forkant, de går hele tiden tilbake og forteller om taushetsplikten sin. Hva jeg fikk fortalt før, og hva jeg vet nå er sånn man leser mellom linjene og plukker opp etter hvert. Jeg fikk litt informasjon om jenta, men ikke mye informasjon om årsaker. (Ulla 45 år).

Her uttrykker også flere av informantene behovet av å få mer informasjon fra barneverntjenesten i forhold til plasseringen. Alle informanter uttrykker et genuint ønske om å tilrettelegge og hjelpe barnet på beste sett. De føler at de mange ganger kommer til kort i starten på grunn av manglende forkunnskaper om barnets historikk, og kunnskap om hvordan håndtere deres spesifikke problematikker på beste sett. Toril Haviks (2007) undersøkelse blant fosterforeldre viser at de har opplevd det som et problem at informasjonen de fikk på forhånd, var både manglende og misvisende. De mener de kunne vært bedre forberedt, og kunne ha ivaretatt barnet bedre den første tiden hvis de hadde fått mer informasjon.

Når fosterforeldrene skal sette ord på hva de mener med en god oppfølging fra barneverntjenesten sier de at det at de tar kontakt er av stor betydning. At noen jevnlig tar en telefon og spør hvordan det går uten at det trenger å være noe spesielt. Havik (2007) har i sin kartleggingsstudie kommet fram til at det er betydningsfullt for fosterforeldre å ha tilgjengeligheten til saksbehandleren i barneverntjenesten, det å oppnå kontakt når de har behov for råd og hjelp.

Stabilitet i forhold til barneverntjenesten er en ting som flere av fosterforeldrene etterspør. *«Det er fire stykker vi har hatt nå på disse tre årene og det er ikke bra. Det er stabilitet barnet og vi trenger, og de nye kjenner ikke bakgrunnen» (Roger 40 år)*. Alle fosterforeldre vektlegger det med bytte av saksbehandler som en veldig negativ sak. De uttrykker at de åpner sine hjem og lar saksbehandleren, som er en vilt fremmet person for familien, komme dem nær pga av den nye plasseringen. Så går det en liten tid og så byttes det saksbehandler og familien må på ny åpne seg opp for en annen person. *«Tilslutt gidder du ikke dele så mye lenger, og du føler at du må klare deg selv» (Herman 45 år)*.

«Vi har jo tatt rede på våre rettigheter og spør, og da får vi det vi trenger. Tror feilen kan være at folk ikke spør, og da får de ikke heller det de har krav på» (Eva 40 år). I følge Fosterhjemsavtalen er det barneverntjenestens plikt å informere fosterforeldre om deres rettigheter som fosterforeldre. Informantene mener gjennomgående at fosterforeldre selv må ta rede på sine rettigheter for å få sine behov møtt på en bedre måte. Flere av fosterforeldrene uttrykker at de ikke har fått den hjelp eller de ressurser de trengte før de tok rede på hva de hadde krav på, og så stilte de kravene til barneverntjenesten.

«Jeg har jo aldri vært redd for å spørre eller kreve hjelp heller. Det at vi har stått på for å få den hjelp vi har trengt, og at vi har alle tre har nok vært avgjørende for at vi fått så mye hjelp og oppfølging som vi har fått» (Kerstin 51 år). Her forutsettes det at fosterforeldre er ressurssterke personer som klarer å kreve sine rettigheter og stå opp for barnet og deres sak. Denne familien forteller at når de har pratet med andre fosterforeldre har de sett at de har fått en helt annen oppfølging enn mange andre. De har hele tiden stilt krav i form av kurs og forskjellig former for veiledning og støtte, og fått det. De ser helt klart en sammenheng med at de har tre barn plassert og mener de har blitt prioritert på grunn av det.

Det verste er at vi har vært nødt til å bruke så mye krefter, tid og energi på systemet. Det ødelegger så mye og det går ut over barnet. Du klarer nesten ikke å skille disse

tingene fra hverandre så det går ut over barnet. Det har vært fryktlig vanskelig (Katrine 53 år).

Fosterforeldrene uttrykker behovet av å få bruke energien på barnet og hjemmet, istedenfor på hjelpeapparatet. De uttrykker klart at organiseringen rundt arbeidet må bli bedre, slik at de får mer støtte til å gjøre det de trenger for barnet.

4.2 Kursing av fosterforeldre og dets betydning

Pride-kurs

De personer som tar kontakt med Bufetat med interesse for å bli fosterhjem får tilbud om å gå Pride-kurs som en introduksjon og opplæring innenfor feltet. Disse kurs går som regel over 8-10 sammenkomster, men legges opp litt forskjellig. I løpet av kurset gjøres også hjemmebesøk og utredning av familien. Det har også blitt utviklet forskjellige varianter av Pride-kurs, og da blant annet en kortere variant som kalles Ungbo, for fosterhjem som har ungdom plassert. Dette kurset er 4 ganger i løpet av et år à 3 timer med forskjellige aktuelle temaer. En annen variant, som noen kaller Pride light, er en komprimert variant av Pride-kurs. Det har også på visse steder blitt gjennomført Pride-kurs spesielt laget for slektsfosterhjem.

En av familiene har gått Pride-kurs i regi av en privat organisasjon. Det finnes en del private aktører som også har valgt å rekruttere, utdanne og følge opp fosterfamilier. I følge denne familien ble de lovet helt andre vilkår hos den private aktøren. De opplevde store forskjeller i hva det var blitt lovet av oppfølging gjennom den private organisasjonen, og hva som siden ble gitt i forbindelse med plasseringen gjennom kommunen. De fleste private instanser som driver med fosterhjemsplassing tilbyr helt andre vilkår for sine fosterforeldre. Her får alle tilbud om avlastning og veiledning, og de vurderes ikke ut ifra hvor vanskelig situasjonen er rundt barnet, men det er en del av pakka som følger med oppdraget. Mange av disse private tiltakene driver i tillegg institusjoner og lar fosterfamilien bli en del av organisasjonen. Her finnes det muligheter for å benytte seg av institusjonen som avlastningssted, og mange har også spesielle besøkshjem som fungerer som avlastning for de barn som er fosterhjemsplassert gjennom dem. «Jeg har fokus på at våre barn må være mer rustet enn andre barn (...) p.g.a. av deres (...) bakgrunn, og derfor trenger vi kunnskap for å klare å gi dem alt det de trenger» (Bjørn 61 år).

Gjennomgående hos alle informantene er at Pride-kurset har vært veldig bra og gitt mye informasjon og kunnskap i det å være fosterforeldre. De uttrykker at man gjennomgår en

prosess i løpet av kurset, og at man trenger tid for å hente inn kunnskap og bli ett med det å få et nytt barn i hjemmet. Noen uttrykker at kurset er alt for kort og at vi som fosterforeldre trenger mer utrustning for å klare å ta hånd om de ofte ganske trasige barna. Andre etterspør et fortløpende kurs i løpet av barnets oppvekst med argument om at det rekker å skje mye i et barns liv og utvikling, som man trenger mer fortløpende kunnskap om.

Selv om fosterforeldre har gjennomgått Pride-kurs kan det aldri erstatte oppfølgingen og veiledningen etter plassering. Barneverntjenesten er lovmessig pålagt å følge opp familien som har tatt imot et barn til plassering (Bunkholdt 2010, 54).

4.3 Ulike former for veiledning og tilgangen til veiledning.

Det sentrale i intervjuene med informantene har vært å få tak i deres opplevelse av den individuelle veiledningen som de mottar, som en form for faglig bistand i arbeidet som fosterforeldre.

I starten av et fosterhjemforhold kan det være vanskelig for fosterforeldrene å vite konkret hva slags veiledning de har behov for. De vil også i denne perioden ha behov for informasjon om hva slags veiledningstilbud som finnes, og hvordan de ulike veiledningsformene fungerer (Sundt 2012, 279). Bufetat skal ha ansvar for at alle fosterforeldre etter en ny plassering skal få tilbud om deltagelse i veiledningsgrupper med andre fosterforeldre. Det skal gis generell veiledning om det å være fosterforeldre, samt at de i tillegg kan sette sammen veiledningsgrupper ut fra behov og lokale forhold. I spesielle tilfeller kan det gis individuell veiledning fra Bufetat der fosterhjemmet har spesielt store utfordringer, eller det er fare for et brudd i plasseringen (Bufdir 2009, punkt 3.4). I rutinehåndboka for kommunens arbeid med fosterhjem punkt 7.4.2 står det at det er barneverntjenestens plikt å informere fosterforeldrene om disse tilbudene (Barne- og likestillingsdepartementet 2006, Q-1102 B).

Trygg Base

Flere av informantene har fått tilbud om Trygg Base gruppeveiledning det første året etter ny plassering. Fosterforeldrene uttrykker mange tanker om dette med Trygg Base gruppen. En gjennomgående ting hos dem som vært med i en gruppe, er at gruppene burde vært mer inndelt etter alder på barnet som er plassert. *«Hvis man skal ha grupper må det absolutt være i en gruppe i forhold til alder på barna. Denne gruppa gav oss ikke noe konstruktivt tilbake» (Roger 40 år)*. Sitatet viser til en far som har små barn plassert, som kom i en gruppe der alle de andre fosterforeldrene hadde ungdomsplasseringer.

«Hvis gruppene kunne vært oppdelt i barne- og ungdomsgrupper hadde det nok vært mer matnyttig» (Marie 37 år). Alle familiene uttrykker at de etterspør mer homogene grupper for å kunne dekke behovet av veiledning i gruppe form. Generelt sier de også at det er viktig at de får kursing og veiledning som er relevant for deres barn og deres livssituasjon.

Jeg gikk på Trygg Base gruppe første året. Vet ikke hvor mye jeg fikk ut av det egentlig(...). Tror nesten det hadde vært bedre å hatt Trygg Base nå, for etter hvert er det jo ting som dukker opp. I begynnelsen var det utfordrende, men ikke som nå(...). Jeg tenker at man burde hatt Trygg Base litt senere. Rart at man bare har det i et år. I begynnelsen har man jo tettere kontakt med barnevernet, så da er ikke behovet der. (Eva 40 år).

Her gir fostermor uttrykk for at i starten er det mer en nok med oppfølging og hjemme besøk, så da fantes ikke behovet der på samme sett som etterpå. Det blir mye å skulle være med i en gruppe med andre fosterforeldre samtidig som man har all oppfølging fra barneverntjenesten. Hun kan se behovet av en slik gruppe nå, etter at det har gått noen år og plasseringen er helt på plass.

Trygg Base slutter etter en periode og hvis du da har en treåring for eksempel, er det mange år etterpå som du sikkert føler at du hadde trengt veiledning. Det kom overraskende på meg at det bare var et år, og da er det egentlige ingenting etterpå hvis du ikke kontakter barnevernet og har spesielle behov. Det er ikke så mye mer, å jeg mener at det skjer mye i et liv underveis. Jeg forstod når vi fikk tilbudet at dette var en gruppe du var i hele tiden, i hvert fall hvis du følte behovet, men det gjorde man jo ikke. (Sofie, 36 år).

Her belyser sitatet klart at behovet for gruppeveiledning bare dekkes det første året etter plasseringen. Som informanten uttrykker vil behovet av veiledning komme i løpet av barnets oppvekst. Ut i fra denne uttalelsen kan vi også se behovet av å ha en større sammenheng å tilhøre som fosterforeldre, og å ha muligheten til å få tilbud hvis man ser behov av det. Noen sier at de ikke fikk så mye selv, men at de kunne gi til andre som var der på gruppen gjennom å dele med seg av egen livserfaring. På den måten fikk de behovet møtt av å være med i en større sammenheng, og få bruk for sin erfaring. Samtidig sier de at mye tid går med til å lytte til ting som ikke er relevant for dem og deres livssituasjon. Andre mener at de ikke har overskudd til å være en ressurs for andre, men at det er mer enn nok med det fosterbarnet man selv har. I disse familier så man ikke heller at det skulle inngå i deres oppgave som fosterforeldre å veilede andre fosterforeldre. Her var man opptatt av at det var fagpersoner med fagkunnskap som skulle på banen, og ikke erfaringer som skulle drøftes i veiledning.

Alle informanter som har hatt gruppeveiledning uttrykker at gruppeveiledning er bra og positivt, men dekker ikke deres individuelle behov av veiledning. De uttrykker at de trenger

konkret hjelp og veiledning i sin spesifikke situasjon, og får ikke det behovet dekket i gruppeveiledningen. De fleste fosterhjemstjenester har tilbud om gruppeveiledning per i dag. Det er et område der man har valgt å sette inn ressurser, og få dekket opp behovet av veiledning. Her blir det relevant å stille spørsmålsteget ved at det brukes mye ressurser til gruppeveiledning dersom det ikke dekker det behovet av individuell veiledning som fosterforeldre har?

En av informantene som har en familieplassing gir uttrykk for at ordningen med kurs og gruppeveiledning som de har vært, og er med i har vært veldig bra. Her har Bufetat laget en spesiell Pride-kurs for familiefosterhjem for å dekke opp for de spesifikke utfordringer som følger med familieplassing. Denne gikk en gang i måneden i ett og et halvt års tid. Her uttrykker fostermor at de kom inn på andre aspekter og følelser som de fikk bearbeide og drøfte enn det som er vanlig ved fosterhjemsplassing. Den samme gruppen har siden fortsatt fortløpende som en gruppeveiledning. Her tenker jeg at det blir lettere å dekke opp for de individuelle behovene og utfordringene i gruppeveiledningen, da det sikkert kan være mye likheter ettersom man har noenlunde likt utgangspunkt. Som henvist til tidligere har norsk fosterhjemsforening utarbeidet et eget kursopplegg for slektsfosterforeldre (Bunkholt 2010, 54).

En av informantene lever ikke i noe parforhold og har derfor valgt å være med i en singelgruppe for fosterforeldre. Her får hun dekket behovet av å møte andre fosterforeldre i en lignende livssituasjon som hun selv, og har opplevd det som meget positivt.

Individuell veiledning

Johnsen (2010, 2) presenterer i sin undersøkelse at fosterforeldre ser behovet av en ekstern veileder med et entydig oppdrag i fosterhjemmet, i motsetning til de kommunale saksbehandlerne som i tillegg til veiledningen har oppgaver som følger av å representere barneverntjenesten som forvaltningsinstans.

I Fosterhjemshåndboka (Sundt 2012, 280) fremheves enkelte temaer som viktige fokusområder for veiledning; Hjelp til å forstå barnets fungering og dets situasjon anses som et sentralt tema. Håndtering av problematikken rundt barnet, og ivaretagelse av relasjonen til barnets biologiske familie, samt utvikling av forståelse for rollen som fosterforeldre. Det foreligger imidlertid sparsomt med konkrete retningslinjer i forbindelse med veiledning av fosterforeldre. Her ligger vurderinger i forhold til innholdet, omfanget og det eventuelle

behovet for ekstern veiledning i stor grad hos saksbehandler og den enkelte kommune (Johnsen 2010, 1).

Barneverntjenesten og fosterforeldrene skal i fellesskap kartlegge behovet for både veiledning og opplæring, og finne ut hvordan dette best kan dekkes. (Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem, BLD,2006; Bufdir, 2009; Fosterhjemsavtalen 2010). Informantene gir uttrykk for at det er viktig at barneverntjenesten ser når behovet av forsterkningstiltak i form av individuell veiledning trengs å settes inn. Noen har avsatt spesifikk veiledningstid med saksbehandler, men de fleste har ekstern veiledning fra Bufetat, eller annen privat veileder, som barneverntjenesten kjøper tjenesten av.

Veiledning burde bli behovsprøvd fra barn til barn, og det er veldig viktig at saksbehandler er kompetent til å behovsprøve og se hvilken type veiledning som trengs i hver individuell situasjon. Det er ikke alltid lett å være fosterforeldre og vite hva man egentlig trenger alle ganger. (Marie 37 år).

Dette sitatet beskriver den komplekse situasjonen som lett oppstår i bedømmingen av veiledning som trengs å settes inn som tiltak. Her går det igjen på skjønn hos barneverntjenesten, som skal bedømme hver enkelte sak.

Det må vurderes om det er barneverntjenesten selv som skal stå for veiledningen av fosterfamilien, om Bufetat skal gjøre det, eller om det skal benyttes ekstern veileder (Retningslinjene for fosterhjem punkt 11.4). Når det etableres særskilt veiledning, er det viktig å legge vekt på veileders kompetanse i relasjon til de aktuelle problemene, og at veiledningen gis regelmessig over tid (Johansson og Sundt 2007, 122). «*Alle burde ha en Mimmi! Hun har vært verdt sin vekt i gull! (...) Veileder og jeg dro i samme retning.(...) Kjempeskjell at det var en ekstern veileder og ikke saksbehandler*» (Rut 51 år).

Alle informanter uttrykker viktigheten av å ha individuell veiledning. Flere uttrykker viktigheten med å ha en ekstern veileder, og ikke saksbehandler fra barneverntjenesten. Saksbehandler blir her satt i en dobbeltrolle, både som representant for arbeidsgiver og samtidig som veileder for familien i vanskelige situasjoner. Her gis det uttrykk for at det kan være vanskelig å uttrykke sine følelser og frustrasjon overfor ting i jobben for saksbehandler som samtidig er deres arbeidsgiver. Det er en stor forskjell med den eksterne veilederen som kan brukes både til ”søppeldunk” og veileder i konkrete situasjoner. «*Jeg må jo si at veiledningen hjelper en til å få hverdagen til å gå, og den ekstra piffen til å orke å fortsette, og ikke gi opp(...) Veiledningen har hjulpet oss til å se ting ut ifra et nytt perspektiv*» (Sofie 36 år). Flere uttrykker at den individuelle veiledningen har vært til hjelp for å se barnet, og å

møte dets behov. Gjennomgående hos alle informanter er at den individuelle veiledningen har vært avgjørende for å orke å stå i rollen som fosterforeldre og å klare å se ting i et nytt perspektiv i mange vanskelige situasjoner.

Hos veileder har vi blitt sett. Det er en du blir kjent med og så forholder du deg til vedkommende. Vi har også brukt veileder som brekkestang for å få barneverntjenesten i tale og for å nå frem til dem.(...) Det er bra med veileder, det er alltid noen å få tak i (Herman, 45 år).

Her gir de uttrykk for behovet av å bli sett og forstått i den individuelle veiledningen. De gir også uttrykk for at det er viktig med en veileder som har kompetanse, og som klarer å sette seg inn i oppgaven som fosterforeldre. Veileder har i flere eksempler vært et mellomledd mellom fosterforeldrene og barneverntjenesten når kommunikasjonen har vært vanskelig.

« (...) vi valgte etter hvert å gå i familieterapi privat, for da var forholdet vårt på bristningspunktet. Vi tok selv kontakt og var der annenhver uke til å begynne med. Dette ble som en form for dekning for den veiledning vi ikke hadde» (Marie 37 år). Flere av fosterfamiliene gir uttrykk for at vanskelige utfordringer med fosterbarnet har gått ut over familielivet og parforholdet. Når man til daglig lever under press i sitt eget hjem har relasjonen deres blitt utfordret. To av familiene forteller at de på eget initiativ har valgt å gå i parterapi for å redde situasjonen. Her tenker jeg at det er viktig at barneverntjenesten og Bufetat er observante på dette aspektet og setter inn ressurser for å støtte de familier som stiller seg til disposisjon for disse oppdrag.

« (...) man drar hjem, henter seg inn og kommer klar på jobben neste dag igjen. Det kan du aldri gjøre som fosterforeldre (...). Det er mye vanskeligere når det skjer i eget hjem og derfor hadde behovet for veiledning egentlig vært enda større» (Marie, 37år).

En av fosterforeldrene jeg intervjuet jobber ellers som avdelningsleder på institusjon for ungdom. Hun beskriver at på jobben hennes har hun hatt mange ungdommer med samme type problematikk som hun har hatt med fosterbarnet. Den store forskjellen, sier hun, er at på jobben kan du gå hjem etter åtte timer, eller når vakta er over, og da blir alt så mye enklere. Hun beskriver at på jobbe har de ansatt egen psykolog som betjener tre avdelninger. De har veiledning med henne hver sjette uke og i tillegg har de hentet inn eksterne veiledere ved behov, og rundt spesielle temaer. Hun beskriver at de har prosessveiledning i forhold til ungdomsgruppa, og hvordan det påvirker personalgruppa, her får man en bevisstgjøring om hvordan ulike problematikker virker inn på hverandre. Hun sier at mange ting er likt i forhold

til jobben som fosterforeldre, samtidig som det blir så annerledes for at det skjer i ditt eget hjem.

Kontraktskriving og rammer rundt veiledningen

Hvis man får dette presentert slik at man vet hva man kan få for hjelp når man ser behovet, så tror jeg det vil være med på å hjelpe til at man takler rollen mye bedre og kanskje klarer å stå lenger i oppgaven som fosterforeldre. Det var ikke noe tilbud som kom fra barneverntjenesten. Det var jo p.g.a. av at jeg var litt frustrert over dårlig oppfølging(...). Hun hadde bodd her i to år før vi fikk veiledning.(...) Det var den formelle veiledningsbiten vi manglet (Marie, 37 år).

De etterspør en presentasjon av hva veiledning er, og hvordan den gjennomføres. Når man sier ja til å ta et fosterhjemsoppdrag er det ikke alltid godt å vite hva man egentlig trenger. Hos informantene kommer det opp som forslag at barneverntjenesten burde være tydelige med å presentere hvilke typer tilbud og kursing det finnes, og også hva man har for rettigheter som fosterforeldre. Det kommer tydelig frem hos informantene at behovet for å vite sine rettigheter som oppdragstaker, føle at de tas på alvor og får behovet møtt når de har behov er viktig. Hvis en bruker mye tid på avklaring av ulike aspekter ved veiledningsrelasjonen i begynnelsen, kan mange mulige problemer i veiledningsprosessen forebygges. Det er også av stor betydning å ha en form for kontrakt for å skape struktur i veiledningen, både for å sikre en hensiktsmessig fremdrift mot klare mål, for å forebygge konflikter og for å skape en trygg ramme både for den som blir veiledet og veileder (Rønnestad og Skovholt 1993).

Flere av fosterforeldrene uttrykker at veiledningen kom inn alt for sent. De som ikke fikk veiledning fra starten av eller fått det med i fosterhjems kontrakten har selv blitt nødt til å spørre om hjelp og bistand p.g.a. av en vanskelig livssituasjon. Flere uttrykker at det ikke er noen som presenterte hvilke tilbud av veiledning og oppfølging som finnes, og hvis man ikke i forveien vet hva veiledning er, så vet man ikke hva man skal etterspørre. Noen sier at det burde presenteres veiledning ved kontraktskriving av fosterhjemsavtalen. I standardskrivet for fosterhjemskontrakt finnes det et punkt om veiledning, men man ønsker at det tydeliggjøres og settes opp en mer konkret avtale. De som mottar veiledning, fokuspersonene, enten veiledningen foregår individuelt eller i gruppe, må være bevisste på hva veiledning er. De må få informasjon om hva de kan arbeide med i veiledningen, hva hensikten med veiledningen er, hvordan veiledningen foregår, og hvilke forpliktelser veiledningen innebærer (Tveiten 2013, 23).

Ikke vits i å ha veiledning for veiledningens skyld. Det må være et reelt behov. Men det var veldig bra at de hva kjappe på banen med å gi oss det når vi trengte det, det var

viktig (...). Når du ber om hjelp er det viktig at den kommer fort ellers tror jeg at det er lett at det kan havarere. (Herman, 45 år).

Denne fosterfaren tar opp som eksempel tilbudet som finnes i mange private organisasjoner med veiledning for alle. Han mener at dette ikke er en nødvendighet at alle skal ha forsterknings tiltak, men at man må se an situasjonen rundt barnet. Men han mener det er viktig at man som fosterforeldre vet at tilbudet finnes der, og at det blir satt inn ressurser når behovet oppstår slik at situasjonen ikke trenger å bli verre enn den er.

Kompetanse hos veileder

«Vi matcher veldig med veileder.(...). Veileder snapper opp ting som vi selv ikke vet og det har vært alright» (Sofie, 36 år). Å motta veiledning innebærer at du setter deg selv i en posisjon der du blir nødt til å blottlegge deg selv og din livssituasjon for en annen person. Her er det viktig å bygge en relasjon fra starten av, klare å få til et samspill og en god allianse. Dette blir siden grunnlaget for et så godt klima som mulig i veiledning fremover. For at det skal bli en prosess i samtalen og relasjonen må det etableres et klima og en samtaleform der den som får veiledning tør å involvere og engasjere seg. (Eide, 2009)

De skulle kanskje vært nødt til å ha vært fosterforeldre selv en stund før de tok denne jobben. Jeg skjønner at jobben er vanskelig og travel, men de har så lite forståelse. De har det teoretisk, men de har så lite forståelse for hvordan virkeligheten er som fosterforeldre. (Rut, 51 år).

Fosterforeldrene er opptatt av kunnskapen til saksbehandler og deres forutsetning for å kunne være den hjelp og støtte som de trenger. At veileder har nok faglig kompetanse, men også personlig erfaring innenfor feltet, er en ting som flere av informantene legger stor vekt på. *«Veiledning er veldig bra, men det med nok faglig kompetanse hos veileder er en utfordring. Faglig kompetanse er viktig og å klare å veilede så vi skjønner » (Herman, 45 år).*

Det kommer til uttrykk at den som veileder må klare å omformulere den faglige kompetansen ned på et nivå som man som fosterforeldre kan klare å omsette til praksis.

Veileder må klare å se hvordan situasjonen egentlig er, og klare å skjønne hva som er det egentlige problemet, uttrykker denne fosterfaren. Han mener at det bare er mulig hvis man som veileder er faglig dyktig og har praksis som gjør at man klarer å se utover det som blir sagt der og da. Veilederen bør ha en spesiell kvalifikasjon i form av erfaringer og dyktighet innenfor området eller faget. For at veiledningen skal føre til læring og vekst, må veilederen som den profesjonelle være i stand til å bidra til samtalen på en slik måte at veiledning og utvikling er mulig (Eide 2009, 33).

«Jeg tror ekstern veiledning kunne vært redusert vesentlig hvis saksbehandler hadde hatt kompetanse » (Herman, 45 år). Hans teori er også at forsterkningstiltak i form av ekstern individuell veiledning kunne vært redusert hvis saksbehandler generelt hadde hatt mer kompetanse til å veilede fosterforeldre. «Saksbehandleres kompetanse om de skal være veiledere er veldig viktig » (Marie, 37 år). Marie har fått mye veiledning i sitt ordinære arbeid da hun til daglig jobber innenfor barnevernet. Hun beskriver at hun klart visste hva veiledning var, men at den veiledning de fikk ved første plassering mer var løst snakk. Hun vektlegger det med å bli utfordret på ting og sammen med veileder kunne lande ting. Veiledningen er ment å skulle gi meningshelhet og bidra til endring eller bedre mestring i hverdagssituasjoner (Andersen 1995, 89).

«Veilederen er flink til å fortelle oss at det vi gjør er godt nok. Jeg hadde aldri trodd at jeg skulle trenge så mye bekreftelse på noe jeg gjør, aldri » (Katrine, 53 år). Katrine beskriver at hun jobbet som lærer i mange år. Hun har møtt mange vanskelige ungdommer og har vært nødt til å samarbeide med andre etater rundt ungdommen som sliter litt ekstra. Hun beskriver at når du som fosterforeldre bor sammen med barnet, og det mange ganger er så vanskelig, trenger du veiledningen som gir deg støtte og bekreftelse. Livet som fosterforeldre gjør at du mange ganger utfordres på personlige plan og derfor trengs et fora der du kan få anerkjennelse og bekreftelse på det arbeid du gjør. Gunhild Johnsen(2010, 8) tar i sin tidskrift Veiledning av fosterforeldre – til beste kun for barnet? Viktigheten for fosterforeldre til å få hjelp med å forstå sine egne reaksjoner på adferden og problematikken rundt barna. Når fosterforeldre blir sin egen tanke og handling bevisst, kommer det barnet til gode, mener hun.

Kompetansen hos veileder er veldig bra. En person som vi begge to føler at vi har en god dialog med. Profesjonell ekstern veileder som ellers driver med veiledning på mange plan.(...) Veileder har vært veldig konkret på hvordan vi skal gjøre ting, og vi har trengt det (Katrine 53 år).

I en del fosterhjem vil det komme til å bli behov for spesiell kompetanse hos veileder p.g.a. av spesielle forhold rundt barnet, eller utfordringer i hjemmet. Hvis ikke den aktuelle barneverntjenesten har kunnskap eller kapasitet til å dekke det behovet er det viktig at det settes inn tilstrekkelig ressurser og kompetanse for å dekke det veiledningsbehovet.

Det å få tilgang til en ekstern veileder innebærer gjerne at fosterforeldrene i utgangspunktet har blitt møtt på et behov de har gitt uttrykk for. Dette vil i seg selv kunne medføre til en økt følelse av å bli ivaretatt. Den eksterne veilederen har en annen rolle enn en saksbehandler har overfor fosterhjemmet. Han eller hun slipper å forholde seg til fosterhjemmet, være seg som

samarbeidspartner eller oppdragstaker. Dens primære oppgave blir å bidra positivt i tråd med fosterforeldrenes oppmeldte behov (Johnsen 2010, 10).

4.4 Behovet av veiledning

Veiledning har som formål å hjelpe og ivareta et annet menneske. En veileder er ment å skulle ivareta den som mottar veiledning (Eide 2000,18). Veiledning skal bidra til at man vinner ny innsikt og ny erkjennelse knyttet til de spørsmål og fagområder som veiledningen fokuserer på (Bachke 2000,145).

Fosterforeldre ønsker veiledning, og opplever å ha utbytte av å drøfte omsorgsoppgavene med veileder. De beskriver at de drar nytte av å få faglig hjelp til å forstå barnet (Johnsen 2010,8). *«Jeg har trengt hjelp for å hjelpe akkurat dette barnet på beste mulig måte. Jeg har hatt behov av veiledning og råd ettersom jenta har hatt mønster som ikke er normalt ved den alder hun er i » (Ulla 45 år).* Informantene uttrykker hvor viktig veiledningen er for å orke å stå i rollen som fosterforeldre. Behovet av å bli sett og få anerkjennelse for den jobb man gjør er stort. Både gruppeveiledningen og den individuelle veiledningen er av stor betydning i forhold til barnet. Her blir det fokus på barnet og barnets beste som setter i gang prosesser og nytenkning hos fosterforeldrene, som i sin tur leder til noe godt for barna. Som nevnt tidligere har mange barn som plasseres i fosterhjem utfordringer som avviker fra andre barn i samme alder (Johnsen 2010, 1). Derfor trenges det kompetanse for å møte barnet og de utfordringer som akkurat det barnet har.

(...) måten å se barnet på, forstå seg på historien til barnet og hvordan man griper tak i ting preges av hvilken type veiledning og opplæring man har fått tror jeg.(...) For eksempel saksbehandleren/veilederen vår har vært med å hjulpet oss, og gjort oss mer bevisst på trauma basert omsorg. Som hun sier, vi har en jenta som vært utsatt for mye og har store traumer i livet og måten man velger å møte henne på. (Marie, 37 år).

Her beskrives veileder som en viktig ressurs for å hjelpe familien og se helhets historien til barnet. De beskriver at de har fått hjelp til å se hvorfor barnet har de reaksjoner det har og på den måten kunnet sette seg mer inn i barnets situasjon. I denne sammenheng er det også viktig å belyse den forebyggende effekten veiledningen har. Å bli bevisst situasjonen og få hjelp med redskaper for å kunne hjelpe barnet med de utfordringer det har.

«Det er noe med det å ha et sted å ventilere når du går med all den avvisingen og tøffe ting.(...) De hadde aldri bodd her i dag hvis vi ikke hadde hatt veiledning og den oppfølging vi hatt» (Kerstin 51år). Flere av informantene mener at veiledningen har vært avgjørende for at de fortsatt har plasseringen til tross for store utfordringer omkring barnet. Veiledningen gav

konkret hjelp til å håndtere situasjonen så alt snudde, sier Kerstin og Bengt. De mener også klart og tydelig at de tre søsknene ikke hadde bodd der i dag om de ikke hadde fått veiledning.

Fosterforeldres opplevelse av veiledningen de mottar

« (...) Det møtet da vi sa opp plasseringen, det var det siste vi så av barneverntjenesten og vi har ikke hørt noe etter det» (Marie, 37 år) En fosterforelder, som jeg intervjuet, har hatt flere plasseringer, og forteller at de ved den første plasseringen ikke fikk den hjelp og støtte de trengte i form av veiledning, så de ble nødt til å si opp plasseringen når det gikk for mye ut over familien. Hun tror selv at om de hadde fått mer veiledning og støtte i arbeidet som fosterforeldre, så hadde de sannsynligvis holdt ut lengre. Hun forteller at de ikke fikk noen form av oppfølging eller veiledning etter at ungdommen flyttet ut.

« (...) Det er noe med det å bli tatt på alvor, og at de er interessert i hvordan det går (...). Det handler om å bli bekreftet, det er det det handler om, og at noen tar en telefon og ringer opp igjen » (Herman 45 år). Det ser ut til at mye av veileders funksjon også er å gi bekreftelse, se og anerkjenne det arbeid man gjør som fosterforeldre. Informantene uttrykker en god opplevelse av veiledningen når de får oppmerksomhet i det de gjør. Veiledning handler om et samspill der de som deltar er villige til å se det unike i hverandre, og dra nytte av hverandres kompetanse. « (...)man blir jo ikke sett. Du får en følelse av at du er ikkeeksisterende» (Rut 51 år). En god veiledning stiller krav til veileders holdninger og tilnærming til den som trenger veiledningen.

«Jeg tror at hvis den kommunale fosterhjemstjenesten hadde gjort en bedre jobb, så hadde det ikke vært så stort behov for veiledning» (Herman, 45 år). Hans teori er at hvis barneverntjenesten hadde satset på å ha kompetent personale, som følger opp sine fosterhjem med bekreftelse og anerkjennelse i arbeidet, så tror han behovet av ekstern individuell veiledning ville minsket. Fosterforeldre uttrykker behovet for å ikke å føle seg alene i arbeidet, men at det finnes et støtte apparat rundt dem som familie. Samme fosterfar tror at et av de største problemene er at det er så lite kontinuitet når det gjelder saksbehandler.

«Kommunen må være flinkere til å komme mer på banen. Hvis du ikke får den støtten og hjelpen, tror jeg du føler deg voldsomt alene, og står der med alt ansvaret selv» (Bengt, 61 år). Fosterforeldrene uttrykker behovet for å få støtte og oppmuntring fra sin arbeidsgiver som i dette fall er barneverntjenesten.

«Når vi til slutt fikk veiledning har den vært gull verdt, og også saksbehandler som virkelig kunne jobben sin som saksbehandler. Dette har gjort at det snudde og vi kan slappe av litt mer(...)» (Katrine, 53 år). Katrine beskriver en stor forskjell i arbeidet når de fikk den hjelp de trengte. Hverdagssituasjonen har snudd og det gjør at de klarer og slappe mer av. Hun beskriver videre hvor stor betydning det har for barnet at de som fosterforeldre ikke hele tiden har fokus på det som er vanskelig rundt barnet, men prøver å leve et så normalt hverdagsliv som mulig.

En fostermor uttrykker at tips og råd man får fra fagfolk er så avgjørende for å klare hverdagen de lever i. Hun mener at mange av de rådene de får, hadde de aldri klart å komme på selv. En fosterforelder har tatt på seg en i mange tilfeller svært utfordrende oppgave, der man kan anta at det vil foreligge et behov for ivaretagelse av oppdragstaker under hele oppdragets varighet. Fokus på barnet er viktig, og helt grunnleggende for barnevernfaglig arbeid. Det er likevel viktig å reise spørsmålet om hvorvidt et økt fokus på ivaretagelse av fosterforeldrene vil være til hinder for en samtidig ivaretagelse av barnets behov. En forsvarlig ivaretagelse av fosterforeldrene vil kunne legge til rette for økt kvalitet på omsorgssituasjonen for barnet (Johnsen 2010, 9).

5. Oppsummering og avslutning

Jeg vil avslutte med å vende tilbake til studiets utgangspunkt, fosterforeldres opplevelse av veiledningen de får. Jeg tror det er et stort behov av å lytte til dem som gjør jobben og sannsynligvis også sitter på mange av svarene. Hypotesen min var at individuell veiledning trengs for fosterforeldre, og at dette er et område som trenger å forsterkes innenfor fosterhjemsarbeidet. Funnene i oppgaven viser at veiledning er helt avgjørende for å mestre oppgaven som fosterforeldre. Deres opplevelse er at individuell veiledning i form av faglig bistand er avgjørende for å gjøre et bra nok arbeid som fosterforeldre. De har behov for anerkjennelse, bekreftelse, støtte og ivaretagelse for å mestre oppgaven med å ivareta et barn som trenger et nytt hjem.

Alle fosterforeldre uttrykker gjennomgående behovet for å bli sett, bli lyttet til og få støtte i arbeidet sitt. Her trenger man å sette inn ressurser rundt fosterforeldre for å gi dem anerkjennelse i, og for det arbeidet de gjør. Hvis styrken i å mestre rollen ligger i å bli bekreftet, sett og anerkjent for det arbeid du gjør, så må ressursene settes inn på det planet, dette vil i sin tur forhindre en hel del unødvendige brudd i fosterhjem, og med det hjelpe mange barn og ungdommer til å få vokse opp under trygge forhold.

Fosterforeldrenes opplevelse er at de trenger å bli tatt på alvor og bli ivaretatt. I dette avseende er det viktig å bringe på banen hvilken verdi samfunnet har gitt og gir oppgaven som fosterforeldre. Jeg tror personlig at statusen til oppgaven må forhøyes. Å åpne opp sitt hjem, og gi av sine ressurser som familie, er en beundringsverdig oppgave som trenger å verdsettes. Fosterhjemsarbeidet er en enorm ressurs i vårt samfunn, både når det gjelder å ivareta barn, men også av økonomisk grunner. Alle de tusenvis av hjem i vårt land, som velger å ta til seg et ekstra barn, og oppdra det og gi de den oppfølging den trenger, trenger å verdsettes og få en høyere status.

Mandatet til å følge opp fosterhjem ligger hos barneverntjenesten, men Bufetat skal bistå dem med nødvendig hjelp i forhold til kursing og veiledning av fosterforeldre. Rapporten som kom 1. september 2011 "Tiltak for å styrke arbeidet med kommunale fosterhjem" peker på at man står overfor mange utfordringer i arbeidet med å nå det overordnede målet for fosterhjemsarbeidet, som er å sikre alle barn som trenger det, et fosterhjem med en kvalitet som gir den grunnleggende stabilitet, omsorg og oppfølging som barnet har behov for. For å sikre et tilstrekkelig antall gode og stabile fosterhjem er det av avgjørende betydning å sørge for gode rammevilkår for hjemmene. En oppsummering fra Barne-, likestillings- og

inkluderingsdepartementet sier at fosterhjemstiltaket som vi har i dag må videreutvikles. For å gi barn i fosterhjemmene best mulig utviklingsmuligheter, må det arbeides på flere hold, både med å styrke rammevilkårene for kommunale fosterhjem, men også med å styrke biten med oppfølging og veiledning i arbeidet. En viktig bit framover er å rekruttere et tilstrekkelig antall kompetente fosterforeldre, og å gi disse en systematisk og langsiktig oppfølging tilpasset det enkelte barnet.

Informantene har klart gitt uttrykk for behovet av å sikre dem god nok oppfølging, og som en del av det tydeliggjøre rammeverket rundt veiledning. I dag får fosterforeldre faglig bistand i form av veiledning ut i fra barneverntjenestens bedømming, og etter skjønn. I denne situasjonen brukes forskjellig praksis, og da oppstår det lett en forskjellsbehandling av fosterhjemmene. I noen av hjemmene var det en selvfølgelighet å sette inn veiledning med en gang, og i andre familier ble de nødt til å etterspørre det under lengre tid før det ble satt inn forsterkningstiltak. Det er stor enighet blant informantene at det trengs veiledning, og da må ressursene settes inn.

I dag får langt ifra alle fosterhjem faglig bistand i arbeidet i form av veiledning fra ekstern veileder eller Bufetat. Det satses mye på gruppeveiledning, men informantene i dette studiet viser til at det ikke dekker behovet for individuell veiledning som finnes for å utføre arbeidet.

Alle mente at individuell veiledning har hatt stor verdi og betydning for dem som fosterforeldre for å håndtere og mestre forskjellige situasjoner i oppdraget som fosterforeldre. De uttrykker også veiledningens betydning for barnets vedkommende, at de på en bedre måte fikk hjelp til dette spesifikke barnet, og det i sin tur kommer barnet til gode. De fleste sier også at veiledningen har vært avgjørende for at de fortsatte oppdraget med å være fosterforeldre.

I februar 2010 skriver den daværende Barne-, likestillings- og inkluderingsministeren, Audun Lysbakken, i forordet i den siste utgaven av fosterhjemshåndboka.

(...)Å være fosterforeldre er meningsfullt og viktig, men også utfordrende. Det krever sitt, både menneskelig og faglig, å bli forelder for et sårbart, ungt individ, som skal få en ny plattform å bygge livet sitt på. Vårt mål er å bygge solide, faglige fosterhjem som varer over tid. En viktig forutsetning for å unngå at fosterhjem oppløses er at fosterforeldrene både før og under plasseringen får god informasjon, støtte og veiledning(...).(Sundt 2012)

Føringer ligger altså til rette for å gi fosterforeldre det de trenger. Derimot tror jeg det trengs en omstrukturering i selve arbeidet og klarhet i hvem som skal gjøre hva. Større barneverntjenester satser i dag på å ha egne saksbehandlere som følger opp fosterhjemmene. Hvis det finnes ressurser til det, så har man også mulighet til å utdanne dem spesielt i faglig veiledning. Behovet er stort for kompetente saksbehandlere som også kan ta oppgaven med å gi faglig bistand, som fosterforeldre etterspør, og da trenger de kompetanse til det der det mangler. På denne måten vil også utgifter på ekstern veiledning kunne reduseres vesentlig.

Jeg ser det som etisk viktig, når man har med mennesker å gjøre, i arbeidet på den sosiale arena, at man ikke missbruker og forsømmer tilliten folk gir. Det er viktig at en familie som åpner opp sitt hjem og stiller seg til rådighet for samfunnstjeneste, også får den oppfølging de trenger. Å være fosterforeldre innebærer å måtte åpne hjemmet sitt og i stor grad være en offentlig familie. Dette kan utfordre våre tanker og ideer om hvordan familieliv skal og kan leves. Her skal private hjem bli en offentlig arena for oppfølging og kontroll. Vanlige familier som lever sine private liv, og stiller sin private arena til rådighet for offentlig gransking og tilsyn. Hjemmets trygge plass har nå blitt en omsorgsbasis og en offentlig arena, der fosterforeldrene skal utøve daglig omsorg og gi den omsorg og kjærlighet som mange av disse barn aldri har fått. Dette stiller store krav til kompetanse og utrustning hos fosterforeldre og det daglig press som de utsettes for. Samtidig er de hele tiden under et visst oppsyn og kontroll fra forskjellige hold for å sikre barnets beste. Fosterforeldrene etterspør veiledning for å håndtere denne oppgaven, og klare føringer rundt veileders rolle. Hvis oppdraget som veileder for fosterforeldre hadde vært tydeligere, hadde det også vært lettere å skille veilederrollen fra saksbehandlerrollen. I dag skal den som er din oppdragsgiver også være den du skal kunne bruke som "søppeldunk" når hverdagen blir for vanskelig. Denne oppgaven må avgrenses, men dette perspektivet hadde det vært mulig å se nærmere på, de etiske dilemmaene med at kommunen som er arbeidsgiver i form av saksbehandler samtidig skal ha veilederrollen for fosterforeldrene.

Avslutningsvis ønsker jeg å fremheve at fosterforeldre trenger veiledning for å mestre oppdraget. For å møte det økende behovet for flere fosterhjem handler det også om å gi de hjem som allerede finnes den støtten de trenger, og etterspør. Fosterfamiliene blir da i sin tur levende reklameskilt for å rekruttere nye familier for oppdrag.

6. Litteraturliste

- Andersen, Tom. 1995. «Et samarbeid – av noen kalt veiledning. » *I veiledning i psykoterapeutisk arbeid*, red. Helge Michael Rønnestad og Sissel Reichelt. Oslo: Universitetsforlaget.
- Bachke, Carl Chr. 2000. Veiledningsbegrepet – hvordan tolkes og anvendes det i veiledningslitteraturen? *Norsk pedagogisk tidsskrift* 2-3/2000:139-150
- Backe-Hansen Elisabeth, 2009. «Hvordan motvirke og forebytte utilsiktet flytting fra fosterhjem. »NOVA, norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. For nasjonalt bibliotek for barnevern og familievern.
- Backe-Hanssen, Elisabeth, Tine Egelund og Toril Havik. 2010. *Barn og unge i fosterhjem – en kunnskapsstatus*. Fosterhjems for barns behov. Oslo, København og Bergen: NOVA. http://www.nova.no/asset/4330/3/4330_3.pdf
- Barne-, og likestillingsdepartementet. 2000. Rundskriv Q-0982. *Hjelpetiltak i medhold av barnevernloven § 4-4 med endring gitt i 2000*.
- Barne-, og familiedepartementet. 2003. *Foreskrift om fosterhjem av 18. desember 2003 med hjemmel i lov av 17. juli 1992 nr.100 om barneverntjenester 4-22 tredje ledd*. http://www.regjeringen.no/pages/2142150/Fosterhjemsavtale_for_statlige_fosterhjem.
- Barne-, og familiedepartementet. 2004. *Retningslinjer for fosterhjem*. Retningslinjer av 15. juli 2004 til lov om barneverntjenester av 17.juli 1992 nr. 100. Barne- og familiedepartementet Q-1072 B.
- Barne-, og likestillingsdepartementet. 2006. *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem*. 03/2006 Q-1102 B
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. NOU 2000:12 *Barnevernet i Norge. Tilstansvurderinger, nye perspektiver og forslag til reformer*.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. 2010. *Fosterhjemsavtale*
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. 2011. *Ny Fosterhjemsavtale*

- Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet. 2011. *Tiltak for å styrke arbeidet med kommunale fosterhjem*. <http://www.regjeringen.no/upload/BLD/rapportfosterhjem.doc>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. NOU 2012:5. *Bedre beskyttelse av barnsutvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*.
- Barne-, likestillings og inkluderingsdepartementet. Prop. 106. L (2012-2013). *Endringer i barnevernloven*.
- Barne-, ungdom og familiedirektoratet. 2009. *Rutinehåndbok for kommunenes arbeid med fosterhjem*.
- Barne-, ungdom og familieetaten. *Handbok for prideledere – et opplæringsprogram for fosterforeldre*. Oslo
- Barne-, ungdom og familieetaten. 2013. Statistikk.
<http://www.bufetat.no/om/statistikk/barnevern/>
- Berntsen, Wenche. 2011. *Undersøkelse blant fosterforeldre 2010*. Siste Skrik Barn, - ungdom og familiedirektoratet. Norge: Synovate.
http://www2.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/Barnevern/Undersokelse_blant_fosterforeldre_2010.pdf
- Bunkholdt, Vigdis og Mona Sandbæk. 2008. *Praktisk barnevernarbeid*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Bunkholdt, Vigdis. 2010. *Fosterhjemsarbeid. Fra rekruttering til tilbakeføring*. Oslo: Gyldendal norsk forlag.
- Dalen, Monica. 2011. *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Egelund, T og Hestbæk, A.D. 2003. *Anbringelse av børn og unge uden for hjemmet. En forskningsoversigt*. Sitert i Sundt 2012. København: Socialforskningsinstituttet.
- Eide, Solveig Botnen, Hans Herlof Grelland, Aslaug Kristiansen, Hans Inge Sævareid og Dag G Aasland. 2008. *Til den andres beste, en bok om veiledningens etikk*. Oslo: Gyldendal norsk forlag

- Havik, Toril. 2007. *Slik fosterforeldre ser det –II*. Bergen: Barnevernets utviklingscenter på Vestlandet.
- Johannessen, Asbjørn, Per Arne Tufte og Line Christoffersen. 2010. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4. utgave. Oslo: Abstrakt forlag.
- Johansson, Morten og Sundt Hege. 2007. *Fosterhjemshåndboka*. Oslo: Kommuneforlaget
- Johnsen, Gunhild. 2010. Veiledning av fosterforeldre – til beste kun for barnet? *Tidsskrifts Norges barnevern* 4/2010:1-11
- Karlsson, Bengt og Frank Oterholt. 2010. *Fenomener i faglig veiledning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kommunenes Interesse- og arbeidsgiverorganisasjon. 2010. *Veiledende satser for fosterhjem og besøkshjem fra 1. juli 2010*. Rundskriv 1/10
- Kvale, Steinar og Svend Brinkmann. 2012. *Det kvalitative forskningsintervju*. 2. utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Loven av 17. juli 1992 nr.100 om barneverntjenester (barnevernloven)
- Nrk, Brennpunkt. 2014. <http://www.nrk.no/fordypning/1.11565955>
- Reichelt, Sissel og Michael Helge Rønnestad. 2011. «Kontraktetablering i veiledning.» *I veiledning i psykoterapeutisk arbeid*, red. Helge Michael Rønnestad og Sissel Reichelt. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ringdal, Kristen. 2013. *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Rønnestad, M.H og Skovholt, T.M. 1993. Supervision of beginning and advanced graduate student of counseling and psychotherapy. *Journal of Counseling and Development* 71:396-405.
- Skagen, Kaare. 2004. *I veiledningens landskap. Innføring i veiledning og rådgiving*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Statistisk sentralbyrå. 26 juni. 2013. *Barnevern, 2012*. <http://www.ssb.no/barneverng/>. (10.10.2013).
- Sundt Hege, 2012. 6 utgave. *Fosterhjemshåndboka*. Kommuneforlaget.

Tveiten, Sidsel. 2008. *Veiledning mer enn ord*. Bergen: Fagbokforlage.

Widerberg, Karin. 2004. *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo:
Universitetsforlaget

Østvik, Anne-Berit. 2013. Veiledning av fosterhjem –sett i lys av foreslåtte endringer i lov om barnevernstjenester.» *Fosterhjems kontakt 1:2-9*

Vedlegg 1. Brev til aktuelle informanter

Rygge den 21.10.2013

Til aktuelle fosterforeldre

Forespørsmål om å delta i intervju i masterprosjekt:

”Fosterforeldres opplevelse av veiledning og støtten i fosterforeldrerollen”

Mitt navn er Pauline Grøholt. Jeg er utdannet sosial pedagog og tar nå master i familiebehandling ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Som en del av masterstudiet skal jeg skrive en oppgave om et område jeg er opptatt av – derfor denne henvendelsen. Oppgaven går ut på å se nærmere på støtten og veiledningens betydning i arbeidet som fosterforeldre.

For å gjennomføre undersøkelsen søker jeg deg som er fosterforeldre og som mottar veiledning utover veiledning fra barneverntjenesten, som barnet er plassert gjennom. Mitt ønske er å gjøre en intervju med deg/dere om din/deres opplevelse av veiledningen og støtten dere får i foreldrerollen som fosterforeldre. Intervjuet tar ca 2 timer og blir gjort på en uforstyrret plass som vi blir enig om. Jeg vil bruke båndopptaker under samtalen for å få med meg det som blir sagt. Viss det er nødvendig vil jeg ta kontakt med deg for eventuelle oppfølgningsspørsmål i etterkant av intervjuet.

Alle opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen utgangen av 2014. Du har rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg og få korrigert eventuelle feil i de opplysningene som blir registrert. Det er frivillig å delta og du har mulighet til å trekke deg i løpet av prosjektets gang uten å måtte bergrunne dette nærmere, da vil alle innsamlede data om deg bli slettet.

Dersom du er interessert i å delta i denne undersøkelsen, ber jeg deg ta kontakt med meg så snart som mulig på:

Mobil: 92822506

E-post: pgroholt@gmail.com

Jeg vil deretter kontakte deg igjen for å avtale tidspunkt for et intervju. Har du noen spørsmål så bare ta kontakt.

Med vennlig hilsen

Pauline Grøholt

Vedlegg 2. Samtykkeerklæring

Samtykkeerklæring

For deltakere i undersøkelsen

”Fosterforeldres opplevelse av veiledning og støtte i fosterforeldrerollen”

Navn på ansvarlig for undersøkelsen:

Pauline Grøholt Tlf: 92822506 E-post: pgroholt@gmail.com

Jeg, _____ samtykker til følgende punkter

- Jeg samtykker til å være deltaker i denne undersøkelsen.
- Mitt bidrag vil bli anonymisert og min identitet vil ikke bli gjort kjent i den ferdigstilte undersøkelsen
- Jeg kan trekke meg fra deltakelsen når jeg måtte ønske, uten begrunnelse, og uten at det får konsekvenser juridisk eller på annen måte.
- Jeg har lest informasjonsskrivet datert 21.10.2013 og er kjent med formålet med undersøkelsen.
- Jeg godkjenner at intervjuet vil bli tatt opp på bånd, og at dette båndet vil bli makulert etter at undersøkelsen er ferdigstilt.

_____
Dato: Navn på deltaker

_____
Dato: Ansvarlig: Pauline Grøholt

Vedlegg 3. Intervju guide

Intervjuguide

”Fosterforeldres opplevelse av veiledning og støtte i fosterforeldrerollen”

Innledning

- Presentasjon av meg selv, masterprosjektet.
- Info om gjennomføringen av intervjuet, anonymitetsbeskyttelsen

Åpningsspørsmål

- Fortell kort om grunnen til at du/dere ble fosterforeldre
- Hva gjorde du tidligere ev. utdanning?
- Hvordan ble du rekruttert som fosterforeldre?
- Fosterforeldres bakgrunn: hva gjorde at dere ble fosterforeldre?
- Barnets alder. Hvor lenge har plasseringen vart?

Kursing

Hvilken kursing utdanning ble gitt når dere skulle bli foster foreldre?

Trygg – Base gruppe?

Hvilken form av oppfølging i dag?

Bakgrunnen til at dere startet med individuell veiledning?

Form av veiledning/av hvem?

Hvem skal ha rollen som veileder?

Veileders fagkunnskap innom feltet

Tema veiledning

Hva viste du om veiledning for du begynte med veiledning?

Hvilke forventning hadde du på veiledningen for den startet?

Rammer rundt veiledningen, hvor ofte og hva tas opp i veiledningen?

Hva har veiledningen dreid seg om; din/deres situasjon eller barnets?

Hva er din opplevelse av veiledning?

Positive erfaringer med veiledningen

Negative erfaringer med veiledningen

Har bilden av veiledning forandrets?

Hvordan fungerer veiledninga? Har den dekket behovet ditt av veiledning?

Har du følt at blitt sett?

Har den forandret/utviklet deg som person i din arbeidsrolle?

Har veiledning gjort noen forskjell for deg og for fosterbarnet ditt tror du?

Framtid

Har veileder vært en del av helheten; fellesmøte

Er det noe du hadde ønsket å forandre på i forhold til veiledninga?

På hvilken måte kunde det gjøres annerledes?

Tilbake blikk: Har veiledningen gjort noen spesielle forskjeller?

Framtid: På hvilken måte mener du man kan støtte og veilede fosterforeldre på beste sett?

Hva hadde kunnet gjøres annerledes?

Forslag på utvikling når det gjelder veiledning, hjelp og støtte til fosterforeldre?